

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

***A gyermekek önrendelkezési jogának érvényesülése
a közösségi médiában***

Kézirat lezárásának dátuma:

2024. november 21.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezető gondolatok	3
2.	Az önrendelkezési jog	4
2.1.	Az alapjogokról általában.....	4
2.2.	Az önrendelkezési jog tartalma és eredeztethetősége	6
3.	A gyermekek önrendelkezési joga és digitális vetülete	8
3.1.	Az alapvető gyermeki jogok	8
3.2.	A gyermekek önrendelkezési jogának digitális oldala és az általános adatvédelmi rendelet.....	12
3.3.	A gyermekek médiahasználatára vonatkozó adatok	17
4.	Közösségi média platformok használata és a jogszabályi környezet Magyarországon ...	23
4.1.	A Facebook platform szabályainak vizsgálata a gyermeki jogok tükrében	26
4.2.	A TikTok platform irányelveinek vizsgálata a gyermeki jogok tükrében	29
5.	Külföldi kitekintés: a német modell	34
6.	Összegző gondolatok.....	37
	Felhasznált források jegyzéke	39
	Felhasznált ábrák jegyzéke.....	43

1. Bevezető gondolatok

A gyermekek társadalmunk olyan különösen védett tagjai, akiknek az érdekeit minden jogi eszközzel védeni kell, fejlődésük pedig a lehető legbiztonságosabb keretek közt biztosítandó. Azonban tisztában kell lennünk azzal is, hogy a gyermekeket ugyanúgy megilleti az Alaptörvénybe foglalt egyik legfontosabb és legalapvetőbb jog: az emberi méltósághoz való jog, ami magában foglalja az adott személy önrendelkezési jogát a tekintetben is, hogy a saját életét érintő kérdésekben hogyan szeretne dönteni. A jogi szabályozás köteles ezen jogot biztosítani a gyermekek számára is, azonban nem mindegy, hogy ezt milyen módon és mely kérdéskörre vonatkozóan teszi.

Dolgozatomban az alapjogként rögzített önrendelkezési jognak, azon belül is a gyermekeket megillető önrendelkezési jog feldolgozására fektetem a hangsúlyt az Alaptörvény vonatkozó rendelkezésein, az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény (a továbbiakban: Gyvtv.) szabályain, Alkotmánybírósági határozatokon, az Egyesült Nemzetek Szervezete által készített Gyermejjogi Egyezménybe foglalt jogokon és a releváns európai unióban elfogadott szabályokon keresztül. Fontosnak tartom kiemelni a közösségi média térhódításának hatására a gyermekek online térben jelen lévő jogait az önrendelkezési jogra, emberi méltósághoz való jogra, valamint a véleménynyilvánításhoz való jogra levetítve. E kérdéseket a jelenlegi jogi szabályozás tükrében vizsgálom. Különösen nagy hangsúlyt fektetek a META közösségi hálózat csoportjába tartozó Facebook és a TikTok platformokon alkalmazandó szabályanyagok áttekintésére.

Milyen tartalommal tudjuk megtölteni az Alaptörvénybe foglalt jogokat egy dinamikusan változó, online térben? Tudjuk-e biztosítani az emberi méltósághoz való jog védelmét a gyermekek számára a közösségi médiában? Dolgozatom ezekre a kérdésekre keresi a választ.

Kutatásom részét képezte ezen felül az Európai Unió országainak vizsgálata is abban a tekintetben, hogy a különböző alkotmányok hogyan szabályozzák és milyen módon értékelik a gyermekek önrendelkezési jogára vonatkozó passzusokat, azonban az elemzés tekintetében a német modellre fektetem a hangsúlyt.

2. Az önrendelkezési jog

2.1. Az alapjogokról általában

Az Alaptörvény nevesítve tartalmazza az alapvető jogokat, ami bár dogmatikai fogalom, értelmezésük több módon is megközelíthető. Mik azok az alapjogok? Az alapjog Alkotmányban biztosított, morális eredettel rendelkező jog, aminek a védelmét az állam minden lehetséges eszközzel köteles biztosítani, ugyanis minden embert ugyanúgy megillet. Az emberi jogok védelmezik az adott személy pozícióját az állami beavatkozásokkal szemben, biztosítják a szabad cselekvés jogát és a lehetőségeket, melyek azzal összefüggnek. Az államoknak el kell ismerniük és érvényesíteniük kell az emberi jogokat és szabadságot, melyek nemzeti alkotmányokban, továbbá nemzetközi dokumentumokban jelennek meg. Ezeket a jogokat nevezzük alapvető jogoknak vagy alapjogoknak. Ebből következőleg kijelenthető, hogy ezen jogviszonyban az állam a kötelezett, az egyén pedig a jogai által biztosított személy. Az alapjogok csoportosítására számos tanulmány és szakirodalom alkalmaz csoportosítási módszereket és szempontokat, azonban az általánosan elfogadott csoportosítás a generációk alapján történő felosztás: az alapjogokat első, második és harmadik generációs jogok csoportjába sorolják.¹ Első generációs jogok a klasszikus szabadságjogok, melyek a polgári forradalmaknak köszönhetően kerültek előtérbe és megfogalmazásra. Ide sorolhatjuk például a személyi szabadsághoz való jogot, a véleménynyilvánítási szabadságot, a lelkiismereti és vallásszabadságot, a gyülekezési jogot, illetve az egyesülési jogot.² A második generációs jogok, azaz a gazdasági, szociális és kulturális jogok – mint például a munkához való jog, a művelődéshez való jog, a testi épséghez és egészséghez való jog – a XX. század második felében nyertek térhódítást. Harmadik generációs jogoknak pedig a globális jogok tekinthetők, mint például a gyermeki jogok, vagy az egészséges környezethez való jog is, melyek a II. világháborút követően kerültek megfogalmazásra és mondhatni a „modernebb világ problémáihoz igazodnak,”³ tehát ezen jogok körébe sorolandó az információs önrendelkezés szabadsága is.⁴ Az alapjogokat akként is tudjuk kategorizálni, hogy természetükből adódóan korlátozhatóak e vagy sem. Elsősorban az abszolút vagy korlátozhatatlan emberi jogokat kell

¹ Emberi Jogi Munkacsoport: *Emberi jogi kézikönyv*. Igazságügyi Minisztérium, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021, 2. o. <https://emberijogok.kormany.hu/download/8/3c/03000/Emberi%20Jogi%20Kezikonyv.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).

² Uo.

³ Emberi Jogi Munkacsoport: i. m., 3. o.

⁴ Gulyás Attila – Kurunczi Gábor: *Alapjogi ismeretek*. Dialóg Campus kiadó, Budapest, 2017, 116. o. <https://kti.uni-nke.hu/document/vtkk-uni-nke-hu/Gulyas%20Attila%20-%20Kurunczi%20Gabor%20-%20Alkotmanyjogi%20alapismeretek.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).

megemlítenünk, melyek – ahogy a nevükből is adódik – nem korlátozhatóak. Az egyént minden helyzetben megilleti ezen jogok gyakorlásának jogosultsága. Ebből következik, hogy tiltott a kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazása, továbbá az, hogy bárkit megfosszanak az emberi méltósághoz való jogától, vagy a lelkiismereti szabadság gyakorlásától a meggyőződésének megfelelően. Léteznek ezen felül olyan jogok, amelyek bizonyos kivételes helyzetekben korlátozhatóak a közérdek vagy a közösség rendje és a társadalmi béke érdekében, azonban a korlátozás még ilyen esetekben is csak meghatározott időre történhet. Ide sorolhatóak a szükségállapoti vagy veszélyhelyzeti szituációk.⁵ Egy további eset az, amikor szigorú feltételek mellett, törvényi felhatalmazás alapján korlátozhatóak az alapjogok, állandó jelleggel a közrend vagy a közegészségügy megóvása érdekében. Ide sorolhatjuk például a kórházi betegek esetében a látogatási idő korlátozását vagy a büntetőeljárás során alkalmazható kényszerintézkedések esetén az adott személy szabadságának korlátozását.⁶

Ahogy fentebb említésre került, az alapjogok védelmét az állam köteles biztosítani az egyén számára jogainak védelme érdekében. Az alapjogvédelem folyamata egy többszintű intézményrendszeren keresztül valósul meg. Ezen speciális rendszer megvalósításában állami szerveken kívül részt vesznek kifejezetten alapjogvédelmi tevékenységet ellátó egyéb szervek is. Így az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, valamint az ombudsman,⁷ azaz az Alapvető Jogok Biztosának intézménye is ide sorolható, aki az 2011. évi CXI. törvény 1. § (2) bekezdésének a) pontja értelmében megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogaira. Az ombudsman nem csak nemzeti, hanem európai szinten is jelentős szerepet tölt be az alapjogvédelmi rendszerben jelentéseken, indítványokon és állásfoglalásokon keresztül. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz eljárásának keretein belül, az ombudsman alkotmányos visszasságok esetén, a bíróságok pedig az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények következtében foglalkozik jellemzően az alapvető jogokat sértő ügyekkel. Ha az alapjogvédelmi tevékenységet szélesebb körben vizsgáljuk, akkor a nemzetközi emberi jogi fórumokat és magát az Európai Uniót, azon belül az Emberi Jogok Európai Bíróságát is ezen tevékenység ellátójának tekinthetjük.⁸

⁵ Emberi Jogi Munkacsoport: i. m., 4. o.

⁶ Uo.

⁷ Somody Bernadette – Vissy Beatrix: *Az alapjogok védelme*. Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Alkotmányjog rovat, 2019, 2. o. <https://ijoten.hu/uploads/az-alapjogok-vdelme.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).

⁸ Uo.

2.2. Az önrendelkezési jog tartalma és eredeztetetősége

Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. – olvasható Magyarország Alaptörvényének II. cikkében. Ahhoz, hogy értelmezni tudjuk az önrendelkezési jog tartalmát, először az emberi méltósághoz való jog minőségéből kell kiindulnunk. Az emberi méltóság nem csak egy alapjog, hanem a többi alapjog kiindulópontjaként is lehet róla beszélni. Az Alaptörvény III. cikke az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben olyan tilalmakat is megfogalmaz, melyek abszolút, minden esetben tiltott és kerülendő magatartásoknak minősülnek.⁹ Az 1948-ban létrehozott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata preambulumban rögzíti az emberi méltóságot, mint védeni rendelt, Európai Unió szinten is jelentős alapjogot, továbbá a Lisszaboni szerződéssel egyidejűleg hatályba lépett Európai Unió Alapjogi Chartája nyomtatékosítja ezen alapjog fontosságát és súlyát.

Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jog kérdésköréről 1990-ben rendelkezett először, amikor megállapította, hogy az az „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásaként értelmezhető.¹⁰ Kiemelte, hogy a modern alkotmányok, illetve alkotmánybírósági gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle módon, de tartalmilag megegyeztethető kifejezésekkel nevezik meg. Beszélhetünk tehát a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogról, az önrendelkezés szabadságához való jogról, általános cselekvési szabadságról, vagy magánszférához való jogról.¹¹ Ez azt jelenti, hogy az emberi méltósághoz való jog tekinthető egyfajta „anyajognak”, amely kiegészítő funkciót tölt be. Így a bíróságok mindig hivatkozhatnak rá az egyén önállóságának megóvása érdekében, ha a konkrét esetre az elismert alapjogok közül egyetlen másik sem vonatkoztatható,¹² tehát a többi alapjog kiindulópontjaként kell értelmezni, ha az értelmezés során kézenfekvő tartalommal lehet megtölteni az adott ügy tekintetében. Az Alkotmánybíróság ezen határozatából látható, hogy az önrendelkezési jog az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben értelmezhető, ugyanis maga a méltóság, annak tiszteletben tartása biztosítja az adott személy testi-lelki integritását, erkölcsi identitásának megválasztását, a jogosultságot arra, hogy a többi egyénnel

⁹ Az Alaptörvény III. cikkének értelmében „senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.”

¹⁰ 8/1990. (IV. 23.) AB határozat.

¹¹ Árva Zsuzsanna: *Kommentár Magyarország Alaptörvényéhez*. Wolters Kluwer Kft., 2013.

¹² 8/1990. (IV. 23.) AB határozat az adott munkavállaló szakszervezetben belüli meghatalmazás nélküli képviselői joga megszüntetésével összefüggésben, amely az adott munkavállaló rendelkezési jogát, s ezáltal az emberi méltóságának megsértését tárgyalja, a vonatkozó jogszabályhelyezett pedig megszünteti rendeli az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség okán.

egyformán kezeljék, biztosítva a jogegyenlőséget,¹³ továbbá jogot arra, hogy az adott személy saját sorsa és döntései felett rendelkezni tudjon. Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben az általános személyiségi jogok körében kiemelhető a gyermekek vérségi származásának kiderítésének joga,¹⁴ a házasságkötés szabadságához való jog az önrendelkezési jog tekintetében,¹⁵ vagy a felek perbeli önrendelkezésével összefüggő jogai.¹⁶

Mit is tartalmaz pontosan az önrendelkezési jog? Ahogyan már említésre került, maga az önrendelkezés a szó szoros értelmében a saját életünkben felmerülő helyzetekkel összefüggésben biztosít számunkra jogot a döntéshez, legyen szó a saját testünkről vagy sorsunkról. Maga az önrendelkezési jog legtöbb esetben az életvégi döntés, terhességmegszakítás, vagy egészségügyi ellátásról való rendelkezéssel összefüggésben említhető, azonban nagy hangsúlyt szükséges fektetni az egyén, de különösen a gyermekek tekintetében értendő önrendelkezési jogra, leszűkítve azt az online térre.

¹³ Zakariás Kinga: *Az emberi méltósághoz való jog*. Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Alkotmányjog rovat, 2017, 1. o. <https://ijoten.hu/uploads/az-emberi-meltosaghoz-valo-jog.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).

¹⁴ 57/1991. (XI. 8.) AB határozat.

¹⁵ 183/B/1992. AB határozat.

¹⁶ 1/1994. (I. 7.) AB határozat.

3. A gyermekek önrendelkezési joga és digitális vetülete

3.1. Az alapvető gyermeki jogok

A gyermekek jogainak védelme a társadalmunk olyan kiemelt feladata, amely bár önálló jogágként nem jelenik meg a jogrendszerben, mégis számos jogszabály, több ízben foglalkozik vele hazai és európai szinten is egyaránt. A tényt, hogy a gyermekek számára is biztosítani kell az alapvető jogokon kívül ún. többletjogokat a XX. században ismerték el. A számunkra releváns szabályozás alapját az 1989. november 20-án, az ENSZ által elfogadott New York-i Egyezmény (másnéven és a továbbiakban Gyermekjogi Egyezmény) adja, azonban ezen dokumentum elfogadása előtt is születtek olyan irányadó jogforrások, melyek a gyermekek jogait voltak hivatottak biztosítani. Az I. világháborút követő időszakban a német és osztrák¹⁷ menekült gyermekek helyzetének rendezése érdekében megszületett az 1924. évi Genfi Nyilatkozat, amit a **Gyermekek Chartájának** is nevezünk, s a gyermekek jólétét biztosító alapvető jogokat tartalmazta, azonban a Népszövetség feloszlásával elvesztette „kötelező” erejét. 1948-ban az Egyesült Nemzetek Szövetségének Közgyűlése (a továbbiakban: ENSZ) elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, amely az alapvető emberi jogok legfontosabb dokumentumának számít és egyúttal az alapját képezi az emberi méltóságra és egyenlőségre épülő értékeknek, kiegészítve számos gyermekekre vonatkozó rendelkezéssel is. Az ENSZ az ezt követő években a gyermekek jogaival összefüggésben a korábban megfogalmazott elvek és szabályozások kiegészítésén és megerősítésén dolgozott. 1959-ben került megfogalmazásra A **Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozat**, miszerint nem csak jogilag releváns módon, hanem minden lehetséges eszközzel biztosítani kell a gyermekek számára a szabadságot, méltó körülményeket és azt, hogy egészséges környezetben fejlődhessenek.¹⁸

A jelenlegi is irányadó, legfontosabb gyermekjogi dokumentum a **Gyermekjogi Egyezmény**, melyet 1989-ben az ENSZ Közgyűlése New Yorkban egyhangúlag fogadott el. Az Egyezmény fő célja, hogy minden országban azonos gyermekjogok érvényesüljenek, előmozdítva a társadalmi haladást és a jobb életfeltételek teremtését. 54 cikke a világon a legszélesebb körben elfogadott és támogatott egyezmény, amely az emberi közösség valamennyi tagjának veleszületett méltóságát, egyenlő és elidegeníthetetlen jogait veszi alapul. Az egyezmény kimondja, hogy ezek a jogok és szabadságok megkülönböztetés nélkül, fajra,

¹⁷ Faix Nikolett: *A gyermeki jogok kialakulása a nemzetközi jogban és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásuk. Eljárásjogi szemle*, 2016. évi 4. szám, 9. o.

<https://eljarasjog.hu/2016-evfolyam/a-gyermeki-jogok-kialakulasa-a-nemzetkozi-jogban-es-az-igazsagszolgalattasra-gyakorolt-hatasuk/> (letöltve: 2024. 10. 26.).

¹⁸ https://gyermekjogiegyezmeny.hu/?page_id=166 (letöltve: 2024. 10. 26.).

színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, vagyoni, születési vagy egyéb helyzetre való tekintet nélkül gyakorolhatóak.¹⁹ Emellett a családot, mint a társadalom alapvető egységét, támogatni és védeni kell, azért, hogy a gyermekek megfelelő, egészséges környezetben nőhessenek fel és a közösségben betöltött szerepüket teljesen megélhessék,²⁰ alátámasztva ezzel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában megfogalmazott azon célt, hogy a gyermekeket különleges módon segíteni és támogatni kell. Az Egyezmény kitér a különböző fogalmak és az Egyezménnyel érintett személyi kör meghatározására, miszerint a gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.²¹ Az egyezmény követi az úgynevezett három “P” elvet (angolul: provision, protection, participation), amely a gondoskodás-ellátás, a védelem és a részvétel elveit képviseli.²² A **gondozás-ellátás** elve értelmében a gyermekek is hozzáférhetnek a különböző erőforrásokhoz, amelyek segítségével tudást, szeretetet és önbecsülést sajátíthatnak el.²³ Kiemelt feladat továbbá a gyermekek testi és lelki védelmének biztosítása. A **védelem** nem csupán a szülők felelőssége, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett családra, közösségre, intézményekre és a szakemberekre is, akik a gyermekek életének mindennapi szereplői, hiszen a gyermekek azokat az értékeket követik, amelyeket környezetükben, a családjukban és a közösségükben tapasztalnak meg.²⁴ Ezen gondolattal összefüggésben az állam, azon belül a jogalkotó vállalt is felelősség sújtja. Mégpedig azért, hogy olyan jogi környezetet teremtsenek, amiben a gyermeki jogok érvényesülése garantálható. Emiatt különösen meghatározóak azok az élmények és tapasztalatok, amelyek a gyermekeket életük korai szakaszában érik, e tekintetben a családok és a közösség vállalt nagy felelősség nyomja a gyermek nagykorúvá válásának időpontjáig. A **részvétel** elve pedig azt jelenti, hogy a gyermekek szabadon kifejezhetik véleményüket, egyénileg vagy csoportban is elmondhatják gondolataikat és érzéseiket.²⁵ Ahogyan az Egyezmény 13. cikke is kimondja, minden gyermeknek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, azonban ezen jog törvényben meghatározott esetekben korlátozható.²⁶ Maga a véleménynyilvánítás véleményem szerint nem csak a szóbeli, hanem az

¹⁹ Egyezmény a gyermekek jogairól. <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezmény-a-gyermekek-jogairól.pdf> (letöltve: 2024. 10. 26.).

²⁰ Uo.

²¹ Egyezmény a gyermekek jogairól, I. rész, I. cikk.

²² Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához, XXIX. o. <https://gyermekjogiegyezmeny.hu/wp-content/uploads/2020/04/18285-1.pdf> (letöltve: 2024. 10. 26.).

²³ Uo.

²⁴ Uo.

²⁵ Uo.

²⁶ Egyezmény a gyermekek jogairól, I. rész, 13. cikk. értelmében: 2. Ennek a jognak a gyakorlása csak a törvényben kifejezetten megállapított korlátozásoknak vethető alá, amelyek a mások jogainak és jó hírvének tiszteletben

online felületeken jelen lévő tartalmakkal összefüggésben is értelmezhető, reagálni kellett a média szocializációs jelentőségére is, amit úgy gondolom a jogalkotónak ezen egyezmény tekintetében sikerült megfelelő módon kiemelnie. A közösségi média és az online tér térhódításával nagyobb hangsúlyt kell fektetni a közösségi médiában fennálló biztonságos részvételre. Az Egyezmény 17. cikke a tagállamok számára olyan kritériumok biztosítását teszi kötelezővé, melyek a biztonságos médiakörnyezetre fókuszálnak. Ennek értelmében az Egyezmény támogatja a gyermekek egészséges személyiségfejlődését és jólétét elősegítő médiakörnyezet megteremtését. Részeként a tagállamok feladata gondoskodni arról, hogy a gyermekek hazai és nemzetközi forrásokból egyaránt hozzájuthassanak olyan tájékoztatáshoz és anyagokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jólétüket, valamint fizikai és mentális egészségüket szolgálják. A feladat része továbbá annak előmozdítása, hogy a tömegtájékoztatási eszközök a gyermekek számára társadalmilag, szociálisan és kulturálisan értékes információkat és tartalmakat tegyenek hozzáférhetővé, hazai és nemzetközi tartalmak előállítása, cseréje és terjesztése megengedett a tagállamok között. Emellett a tagállamok kötelessége gondoskodni arról, hogy a gyermekek védelmet kapjanak a számukra ártalmas információk és tartalmak ellen. Ezen felül a tömegtájékoztatás területén figyelembe kell venni a gyermekek oktatásával kapcsolatos célkitűzéseket, és a médiakörnyezet alakításakor az oktatás céljaihoz illeszkedő intézkedéseket szükséges meghozni. Tehát ezen jelentéstartalomban a médiatartalmaknak hasznos anyagokat kell terjesztenie. A három "P" elv minden államra, azok polgáira és intézményeire is vonatkozik minden kapcsolat és kommunikáció tekintetében. Fontos kiemelni, ahogyan a Gyermekjogi Egyezmény előszava is megfogalmazza, hogy a gyermekek védelmében a tagállamoknak figyelembe kell venniük kulturális értékeiket és hagyományaikat, nemzetközi szinten pedig törekedniük kell az együttműködésre a gyermekek helyzetének javításával egyidejűleg, különös tekintettel a fejlődő országokra.²⁷ A Gyermekjogi Egyezmény részese három országot leszámítva a Föld valamennyi országa. Magyarország 1991-ben írta alá, és az **1991. évi LXIV. törvénnyel** ratifikálta és hirdette ki²⁸ a gyermekeket megillető jogok terén kötelezettséget vállalva. A Gyermekjogi Egyezménynek megfelelően azonban már az Egyezményhez történő csatlakozást megelőző időszakra vonatkozóan is rögzíti a **magyar köztársaság alkotmánya** a gyermekek jogainak alapjait, miszerint: A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a

tartása, illetőleg az állam biztonsága, a közrend, a közegészségügy vagy közérkölcse védelme érdekében szükségesek.

²⁷ Uo.

²⁸ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> (letöltve: 2024. 10. 26.).

családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.²⁹ Ezen passzus jelentéstartalma megfeleltethető az Alaptörvény azon bekezdésének, ami kimondja, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz,³⁰ azonban az *Alaptörvény* olyan módon, mint az Alkotmányban olvasható, nem nevezi meg a kötelezetti oldalon jelenlévő alanyokat. Ezen keresztül látható, hogy Magyarország előnyben részesíti és Alaptörvényben rögzíti a gyermekeket érintő jogokat, amely védendő érték. Az Alaptörvény ezen rendelkezésével összefüggésben az Alkotmánybíróság a **3142/2013. (VII. 16.) számú AB határozatában** kimondja, hogy „az Alaptörvény XVI. cikkében szereplő jog lényegi tartalma elsősorban állami és (szűkebb körben) társadalmi kötelezettségek teljesítésében ragadható meg. Ez a kötelezettség pedig az állam számára azt írja elő, hogy – valamennyi jogággal összefüggésben – az egyes jogintézmények szabályozása során tartsa szem előtt a gyermekek érdekeit, e tevékenységén keresztül segítse elő a megfelelő fejlődésüket, az ehhez szükséges alapvető feltételeket biztosítsa.” Ezen bekezdés alapján tehát megállapítható, hogy az államot és az állami intézményeket pozitív kötelezettség terheli tekintetben, hogy a gyermeki jogok érvényesítése jogi aktivizmust feltételez és kíván meg, vagyis a jogrendszer alakítása során tekintettel kell lenni a különböző összefüggésekre.³¹ A hazai szabályozás vonatkozásában kiemelendő *a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény* (továbbiakban Gyvt.³²), amely iránymutatást ad számunkra a gyermekek jogainak részletesebb kifejtésével. A törvény célja az, hogy a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítése meghatározott ellátásokon és intézkedéseken keresztül érvényesüljön az állam, a helyi önkormányzatok és a gyermekek védelmet ellátó természetes és jogi személyek, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezetek általi eljárásokon keresztül.³³ Tárgyalja az alapvető gyermeki jogokat, szabályokat és a gyermeki jogok védelmének rendszerét, amelyek elsősorban alap- és szakellátásokon keresztül valósulnak meg. Részletesen kitér a szülői jogokra és kötelezettségekre, az ellátások formáira és a gyámügyi igazgatás szerveire. Azonban felfedezhetőek olyan rendelkezések is, melyek kifejezetten a biztonságos médiakörnyezet megteremtését és médiahasználatot helyezik előtérbe a kockázatokra és

²⁹ A magyar köztársaság alkotmánya, 67. § (1).

³⁰ Alaptörvény XVI. cikk (1).

³¹ 3142/2013. (VII. 16.) számú AB határozat III. (26.).

³² Összhangban létrehozva a házasságról, családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel.

³³ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 1. § (1).

veszélyekre fókuszálva. Elsősorban rögzíti azt, hogy a gyermeknek joga van a fejlődésére ártalmas környezeti hatások elleni védelemre,³⁴ melyet ezen kontextusban a közösségi médiára kiterjeszthetően értelmezhetünk, mivel a kiskorú gyermekek minden nap ki vannak téve a közösségi média által generált környezetnek. Ezen állítást alátámasztják a (6) és (7) bekezdésben megfogalmazottak, miszerint „A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia, továbbá hogy tudatos és felelősségteljes internet-, valamint médiahasználatot – ideértve a zaklatás internetes formáival szembeni hatékony fellépést – biztosító nevelésben, oktatásban és képzésben részesüljön.” Másodsorban pedig kitér a szabad véleménynyilvánítás jogára, melyet a közösségi térben való megnyilvánulásként is definiálhatunk, azonban ennek gyakorlása során tiszteletben kell tartania gyermek társainak jogait.³⁵ Ezen túl *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (a továbbiakban Ptk.) rendelkezéseivel összefüggésben kiemelendők a negyedik, tehát a családjogi könyv szabályai, melyek részletezik a gyermekek jogállásával kapcsolatosan a kulcsfontosságú alapelveket.³⁶

3.2. A gyermekek önrendelkezési jogának digitális oldala és az általános adatvédelmi rendelet

A már fentiekben is említett Alapjogi Charta³⁷ nemcsak az emberi méltósághoz való jog alapvető szabályait fekteti le, hanem a gyermekek médiahasználatára vonatkozóan is tartalmaz rendelkezéseket, melyek a digitális önrendelkezési jog tartalmának meghatározásakor a megértéshez áttekinthető. A Charta 7. cikke rendelkezik a magán- és a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásáról, míg a 8. cikk a személyes adatok védelmét hangsúlyozza, miszerint mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez, az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy

³⁴ Gyvtv. 6. § (4).

³⁵ Gyvtv. 10. § (1) A gyermek kötelessége különösen, hogy (d) a véleménynyilvánítás szabadságához való jogának gyakorlása során – ideértve, ha az internet- vagy médiaszolgáltatás igénybevételével történik – tiszteletben tartsa a többi gyermek emberi méltóságát.

³⁶ Ptk. 4:2. §.

³⁷ A Lisszaboni szerződéssel egyidejűleg elfogadott dokumentum, amely a preambulumból és 54 cikkből áll. Védi az Európai Unió polgárainak jogát a méltósághoz, szabadságokhoz, egyenlőséghez, szolidaritáshoz való joggal összefüggésben, továbbá lefekteti a polgárok jogait és az igazságszolgáltatásra vonatkozó rendelkezéseket. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT> (letöltve: 2024. 11. 01.).

hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni, továbbá mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje és kérheti azok helyesbítését.³⁸ Ezen rendelkezések a személyi körre vonatkozóan nem emelik ki külön a gyermekeket, azonban a megszövegezésben írt „Mindenki” kifejezés használata az unió polgárai tekintetében értelmezhető, mely körbe beletartoznak a gyermekek is. A speciálisan gyermekekre vonatkozó passzusokat a 24. cikkben³⁹ találhatjuk, amit az előzőekben felsorolt két cikkel együtt kell értelmezni, így nyilvánvalóvá válik számunkra, hogy az internet és közösségi média használata során a véleményüket szabadon kifejezhetik, a személyes adatok tekintete védelmében pedig védelemhez való jog illeti meg őket, azonban szem előtt kell tartani az életkorukat és érettségüket.

Mit is értünk azonban digitális önrendelkezés alatt? Ahogyan korábban említésre került, az önrendelkezési jog alapjogi tartalmát az emberi méltósághoz való jog, a magánszféra védelme, a véleménynyilvánítás szabadsága és az önrendelkezés tölti meg tartalommal. A személyes adatok védelméhez való jogot az Alaptörvény VI. cikke rögzíti, érvényesülését pedig az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (vagyis az Infotörvény). Tehát a digitális önrendelkezési jog esetében a személyes adatok védelmének érvényesülése az elsőszámú prioritás a jogalkotó számára. Az Országgyűlés Hivatalának közleménye alapján az információs önrendelkezési jog az egyén védelmét biztosítja az adat védelme helyett, tehát az egyén rendelkezhet döntéseiről személyes adatai vonatkozásában.⁴⁰ Ezen fogalommeghatározás a digitális tartalmak esetében úgy értelmezhető, hogy az adott egyén dönthet arról, hogy milyen tartalmakat oszt meg az interneten, milyen tartalmat fogyaszt és mely közösségi oldalakra regisztrál. A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete rendelkezik, amit másnéven általános adatvédelmi rendeletnek vagy GDPR⁴¹ rendeletnek

³⁸ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 8. cikk (1), (2).

³⁹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. cikk (1) A gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik. Az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni. (2) A hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie. (3) Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve, ha ez az érdekeivel ellentétes.

⁴⁰ Az Országgyűlés Hivatala: Információs önrendelkezési jog 2., *Infojegyzet*, 2018. évi 4. szám, 1. o. https://www.parlament.hu/documents/10181/1479843/Infojegyzet_2018_4_informacios_onrendelkezes.pdf/fb66b8d9-9ffa-f640-cba5-11eb32140550 (letöltve: 2024. 11. 01.).

⁴¹ A GDPR egy olyan szó, amelyet a General Data Protection Regulation kezdőbetűiből képeztek, magyar nyelven pedig általános adatvédelmi rendeletet jelent. Az Európai Unió 28 tagállamában alkalmazandó 2018 májusától kezdve, s Magyarország is a része.

nevezünk, Magyarországon. A rendelet a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat hivatott védeni és tartalmaz kifejezetten a gyermekek digitális jogaival összefüggésben és az alapjogokkal összhangban létrehozott passzusokat. Ezen szabályok elősegítik a gyermeki jogok digitális környezetben való érvényesülését, továbbá kiemelendő, hogy a Chartában fellelhető alapvető jogokkal összhangban kerültek megfogalmazásra. A rendelet Preambuluma, azon belül is a 38. pont már kiemeli a gyermekekre és adataikra vonatkozó védelem fontosságát, amit azzal indokol, hogy a gyermekek egy olyan védett csoportnak számítanak, akik kevésbé lehetnek tisztában a személyes adatok kezelésével összefüggő kockázatokkal, következményeivel és az ahhoz kapcsolódó garanciákkal és jogosultságokkal,⁴² ugyanis magához az adatkezeléshez való hozzájárulás az önrendelkezési jog keretén belül értelmezhető. A törvény kiemeli azt is, hogy a gyermekekre vonatkozó különös védelmet a személyes adatok olyan felhasználására kell alkalmazni, hol többek között személyi vagy felhasználói profilok létrehozása történik.⁴³ Megemlítené az is, hogy nincsen szükség a szülői hozzájárulásra azon esetekben, amikor közvetlenül a gyermek részére nyújtanak megelőzési és tanácsadási szolgáltatásokat. Azonban ez nem jelenti azt, hogy a gyermekek bármely, a digitális világban történő cselekedetükkel összefüggésben szabadon dönthetnek. A rendelet 6. cikke szerint a személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez.⁴⁴ Ezen pont a gyermekek esetében azt jelenti, hogy a közvetlenül gyermekeknek kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások esetében végzett adatkezelés abban az esetben tekinthető jogszerűnek, ha a gyermek a 16. életévét betöltötte,⁴⁵ azonban a tagállamok ennél fiatalabb, de legalább 13 éves kort elérő korhatárt is megállapíthatnak.⁴⁶ Magyarországon a 16. életév betöltését írta elő a jogalkotó.⁴⁷ Véleményem szerint ezen eltérést megengedő szabályozás azonban jogbizonytalansághoz vezethet, ugyanis egy olyan jogszabályról beszélünk, amit minden részes államban ugyanolyan feltételekkel kellene alkalmazni, azonban, ha a korhatár meghatározásakor eltérés figyelhető meg, az nagyban befolyásolja a személyi körre vonatkozó egységes alkalmazhatóságot, ugyanis ezzel tagállami hatáskörébe utalja a jogszabály az információs önrendelkezési jog korhatárának meghatározását. Egyéb esetben a

⁴² Általános adatvédelmi rendelet, Preambulum (38). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679> (letöltve: 2024. 11. 07.).

⁴³ Uo.

⁴⁴ Általános adatvédelmi rendelet 6. cikk, (1) f).

⁴⁵ Általános adatvédelmi rendelet 8. cikk, (1).

⁴⁶ Az Országgyűlés Hivatala: i. m., 2. o.

⁴⁷ Gyengéné Nagy Márta: „Bennszülöttek a digitális dzsungelben” - a gyermek digitális önrendelkezési joga a gyermeki jogok oldaláról., *Családi jog*, 2024. évi 1. szám, 1. rész, 2. o., <https://szakcikkbazis.hu/doc/8818729> (letöltve: 2024. 11. 01.).

szülői felügyeletet gyakorló személy (tehát legtöbb esetben a szülő) hozzájárulása szükséges az adatkezeléshez, innentől kezdve pedig az adatkezelő⁴⁸ feladata annak ellenőrzése, hogy ezen hozzájárulás ténylegesen és szabályosan megadásra került-e.⁴⁹ A szülői hozzájárulás fontosságát egy specifikus esetben a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban NAIH) is kiemelte. A 2017. évi tevékenységről szóló NAIH beszámoló 75. oldala újságírói megkeresésre részletezi, hogy azon esetekben amikor a gyermekeket politikai szerepvállalás körében adatkezelés éri, akkor is, minden egyedi esetben be kell szerezni az érintettek hozzájárulását az adott adatkezeléshez, természetesen megfelelő tájékoztatást követően. Ez annyit jelent, hogy bármely, az oktatási intézménybe látogató politikusról készült felvétel, amelyet nyilvánosságra hoznak és gyermek is szerepel rajta, kifejezett hozzájárulást igényel, így érvényesülhet a gyermek magánéletének tiszteletben tartása és a személyes adatok védelméhez fűződő joga, azonban biztosítani kell azt is, hogy az adott gyermek hátrányos következmény nélkül kinyilváníthassa véleményét abban az esetben, ha az adott felvételen nem kíván szerepelni.⁵⁰ További konfliktust jelenthet az az eset, amikor a szülő saját információs önrendelkezési jogának gyakorlása során úgy oszt meg felvételt gyermekéről, hogy az kifejezetten nem járult hozzá. Maga a „sharenting” jelenség egy vitatott, napjainkban is fennálló probléma, amely számos polgári jogi és személyiségi jogi kérdéskört vet fel, azonban az alapjogokat tekintve a gyermek magánélethez való joga ütközik a szülő digitális önrendelkezési jogával. Ennek tipikus példája a különböző közösségi oldalakon történő fényképmegosztás, amely a gyermek életében a későbbiek folyamán akár konfliktusokat is eredményezhet, csakúgy, mint egy fénykép megosztása egy iskolai ünnepségről, vagy az iskolai eredményeiről, mely által a gyermek beazonosítható és bárki számára felismerhető. Véleményem szerint ezen esetben a gyermek jogait kell szem előtt tartani, ugyanis a személyiségi jogainak megsértése előtérbe helyezhető az önrendelkezési jog gyakorlásával szemben, így ezen esetekben a szülő vállát nyomja a felelősség a tekintetben, hogy az ilyesfajta tartalmak megosztásáról a gyermekével egyeztessen, ugyanis a gyermekek a felnőttekkel ellentétben nincsenek tudatában a személyiségi jogaikra vonatkozó veszélyekkel.

⁴⁸ GDPR rendelet 4. cikk 7. pontja. alapján az adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja.

⁴⁹ Általános adatvédelmi rendelet 8. cikk, (2).

⁵⁰ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Beszámolója a 2017. évi tevékenységéről, B/19656, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Budapest, 2018, 76. o., <https://www.naih.hu/files/NAIH-BESZAMOLO-2017-mid-res.pdf> (letöltve: 2024. 11. 01.).

A GDPR rendeletben foglalt szabályokat és az Európai Unió elköteleződését a kérdéskör mellett alátámasztja egy további fontos dokumentum: A digitális évtizedben érvényre juttatandó jogokról és elvekről szóló Európai Nyilatkozat.⁵¹ Hat témakört érint, melyek a következők: az emberek és jogaik középpontba állítása a digitális átalakulás során, a szolidaritás és a befogadás támogatása, az online választás szabadságának biztosítása, a digitális nyilvános térben való részvétel előmozdítása, az egyének (különösen a fiatalok) biztonságának, védelmének és szerepvállalásának növelése és a digitális jövő fenntarthatóságának előmozdítása.⁵² V. fejezetének 20. pontja kiemeli, hogy lehetővé kell tenni a gyermekek és fiatalok számára azt, hogy biztonságos és megalapozott döntéseket hozhassanak és kibontakoztathassák kreativitásukat a digitális környezetben, továbbá az életkornak megfelelő segédanyagokkal és szolgáltatásokkal javítani kell tapasztalataikat, jóllétét és részvételét a digitális környezetben.⁵³ A nyilatkozatban vállalt kötelezettségek ezen felül kiterjednek valamennyi online térben elkövetett bűncselekmény elleni védelemre a gyermekek tekintetében és a pozitív élmények elősegítésére az online térben.⁵⁴ A NAIH 2018. évi beszámolója alapján a GDPR rendelet hatálybalépését követő évben a személyes adatok megsértésével összefüggésben 244 incidens⁵⁵ bejelentés érkezett be a hatósághoz. Jogalapját a rendelet 4. cikk 12. pontja adja, miszerint a biztonság olyan sérülése fedezhető fel, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést jelenti. Ezen adat alátámasztja azt, hogy az internethasználat térhódításának következtében az abban való védelem kiemelten fontos feladat.⁵⁶

⁵¹ Digitális jogokat és elveket fogadott el, amelyekben visszaköszönnek az uniós értékeket, valamint előmozdítják a digitális átalakulás megfelelő kereteit és biztonságos jövőjét.

⁵² Európai digitális jogok és elvek. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/digital-principles> (letöltve: 2024. 11. 01.).

⁵³ Európai nyilatkozat a digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről, V. fejezet, 21. pont.

⁵⁴ Bűncselekmény alatt példa okán a jogellenes online tartalmakat, kizsákmányolást, manipulációt és visszaéléseket érthetjük.

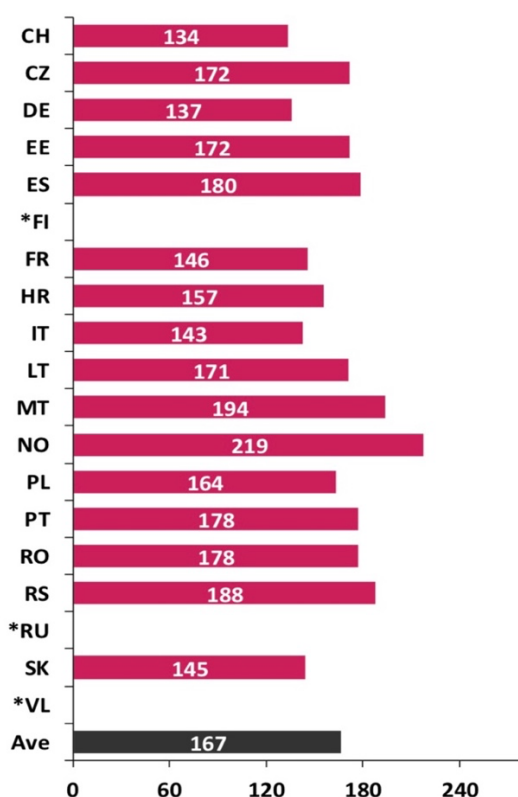
⁵⁵ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Beszámolója a 2018. évi tevékenységéről, B/4542, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Budapest 2019, 77. o., <https://www.naih.hu/files/NAIH-BESZAMOLO-2017-mid-res.pdf> (letöltve: 2024. 11. 01.).

⁵⁶ GDPR rendelet, 4. cikk, 12. pont. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679> (letöltve: 2024. 11. 01.).

3.3. A gyermekek médiahasználatára vonatkozó adatok

Az EU Kids Online⁵⁷ 2020-ban egy széleskörű, több kérdéskörre vonatkozó jelentést készített, mely feltérképezi az európai gyermekek körében az internethozzáférést, az online gyakorlatokat és készségeket, valamint az online kockázatok és lehetőségek kérdésköreit. Ez a jelentés Magyarországot nem veszi górcső alá, azonban egy korábbi 2011-ben készült jelentés Magyarországra vonatkozó adatokat is tartalmaz, amelyekről a későbbiekben fogok néhány szót ejteni.⁵⁸

1. ábra: a gyermekek napi szintű médiahasználatának percekre történő lebontása⁵⁹

A fenti ábra az elemzett országok tekintetében szemléletesen mutatja be, hogy a gyermekek napi szinten hány percet töltenek a különböző online felületeken. Ahogyan látható, a felmérésben résztvevő kizárólag európai országok esetében a gyermekek átlagosan 167 percet

⁵⁷ Az EU Kids Online, a Global Kids Online kezdeményezés egyik együttműködő partnereként egy nemzetközi kutatási hálózat, amely jelenleg 33 országot foglal magában. A jelenlegi felméréshez 2017 és 2019 között gyűjtötték az adatokat. <http://globalkidsonline.net/eu-kids-online/> (letöltve: 2024. 11. 07.).

⁵⁸ EU Kids Online 2011. jelentés https://nmhh.hu/dokumentum/3886/ITHAKA_EU_KIDS_Magyar_Jelentes_NMHH_Final_12.pdf (letöltve: 2024. 11. 07.).

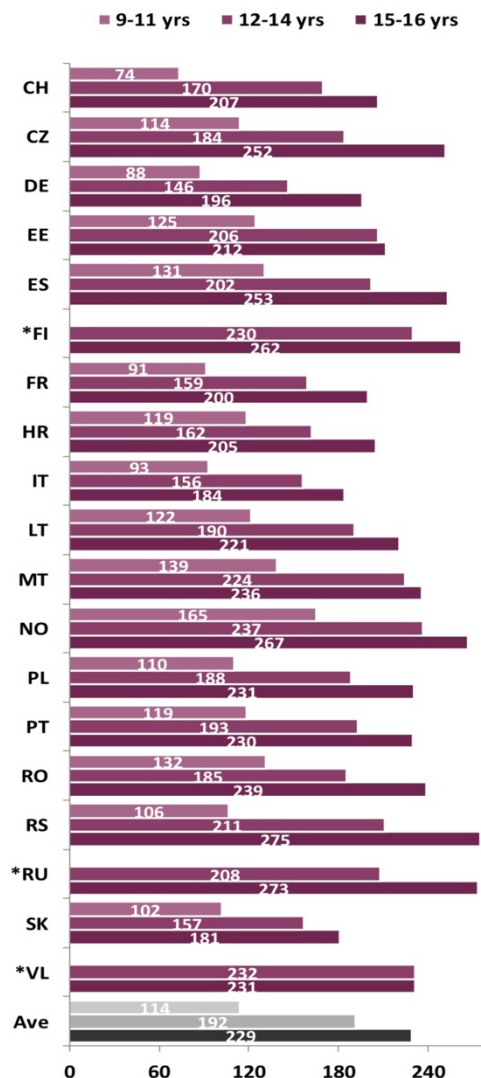
⁵⁹ EU Kids Online 2020. survey results, 22. o., 7. sz. ábra <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-10Feb2020.pdf> (letöltve: 2024. 11. 08.).

töltenek napi szinten az online térben, ami átszámítva szűk három órát jelent. A felmérés elsősorban a 9-16 év közötti korosztályt vizsgálta, amely számomra azért meglepő, mert egyértelműen kimutatható, hogy a médiahasználat már egészen kicsi kortól kezdve a gyermekek mindennapi életének része. A 2010-es felmérés szerint a napi internetezéssel töltött idő körülbelül 1 és 2 óra között mozgott. Ebből következik, hogy számos országban, például Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban a gyermekek által az interneten töltött átlagos idő megduplázódott vagy majdnem megduplázódott, így egyértelműen kijelenthető, hogy a vizsgált korosztályokban nőtt az internethasználat aránya. Ezzel szemben azokban az országokban, ahol az online töltött átlagos idő már közel 2 óra volt, mint például a Cseh Köztársaságban vagy Észtországban, a növekedés kevésbé volt jelentős. Norvégiában, ahol a gyermekek átlagosan 2 órát töltöttek az interneten naponta, a jelenlegi felmérés eredményei szerint az online töltött idő szintén majdnem megduplázódott.⁶⁰

⁶⁰ Uo. 22. o.

Fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a különböző korosztályok között is eltérés figyelhető meg, melyet a lenti ábra demonstrál.

2. ábra: a napi szintű internethasználat korosztályokra történő lebontása⁶¹

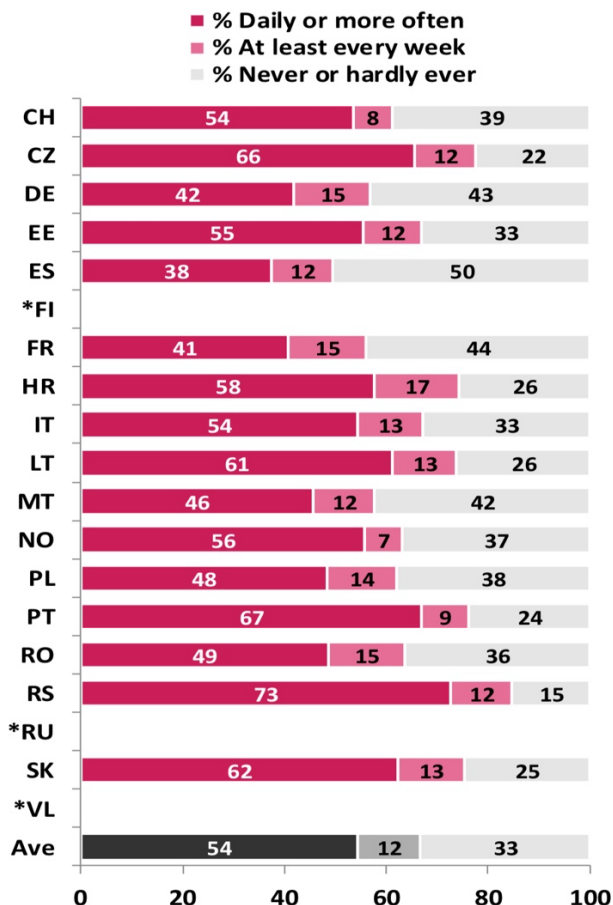
A 15-16 éves korosztály majdnem kétszer annyi időt tölt online, mint a legfiatalabb kategóriába tartozó gyerekek. A legfiatalabb kategóriába tartozó gyermekek által online töltött átlagos idő 74 perc (Svájcban) és majdnem három óra (Norvégiában) között mozog. A 12-14 évesek adatai szerint az interneten töltött idő 2,5 óra (Németország) és 4 óra (Norvégia) közé tehető. Az idősebb kategóriába tartozó gyerekek, tehát a 15-16 évesek általában több időt, 3-4 órát töltenek az interneten naponta, mint fiatalabb társaik.⁶²

⁶¹ Uo. 23. o., 9. sz. ábra.

⁶² Uo. 23. o.

A felmérés nemcsak az időbeli médiahasználat, hanem annak a tárgya tekintetében is részletesen kitér a 9-16 éves korosztály szokásaira.

3. ábra: a közösségi média platformok használatának gyakorisága a gyermekek körében⁶³

A gyermekek online tevékenységének lehetőségei végelláthatatlanok és egyetlen kutatás sem tud minden aspektust megvizsgálni, azonban az EU Kids Online felmérése olyan témákra tér ki, amelyek a legjelentősebbnek ítélt tevékenységeknek számítanak. Ezek a szórakozás, az ismerkedés és az oktatás kategóriái, amelyek közé sorolható például a videók nézése, az online zenehallgatás, a családtagokkal vagy barátokkal való chatelés, a közösségi média platformok látogatása, az online játékok, a hírportálokon való tájékozódás vagy az iskolai feladatvégzés körében történő médiahasználat.⁶⁴ A felsorolt tevékenységek közül a dolgozat szempontjából legrelevánsabb kérdéskör a közösségi média platformokon való jelenlét vizsgálata, amellyel kapcsolatban a tanulmány kiemeli, hogy ezen oldalak használata az idők folyamán

⁶³ Uo. 29. o., 14. sz. ábra.

⁶⁴ Uo. 26. o.

folyamatosan változott és változik, a gyerekek a Facebookról más közösségi médiaplatformokra, például az Instagramra vagy azonnali üzenetküldő szolgáltatásokra, mint amilyen például a WhatsAppra szoktak át.⁶⁵ Közösségi média platformnak, azon belül is videómegosztó platformnak minősül a jelenleg is nagy népszerűségnek örvendő TikTok szolgáltatása, ahol a felhasználók felhasználónévvel vannak jelen, s audiovizuális tartalmakat oszthatnak meg a profiljukon vagy csatornájukon keresztül.⁶⁶ A fenti grafikonból látható, hogy a 9-16 éves gyermekek aránya, akik a közösségi oldalakat naponta vagy gyakrabban látogatják, 38% és 73% közötti értéken mozog. Emellett a gyermekek 7-17%-a legalább hetente használja a közösségi oldalakat. Ezzel szemben a spanyol gyerekek fele, valamint a francia gyerekek kicsivel több mint 40%-a soha vagy alig látogatott közösségi oldalakat. Érdekes tény, ahogyan már említésre került, hogy a GDPR rendelet a 16. életév alatti korban, de legalább 13 évesen szülői hozzájárulást feltételez a közösségi oldalak használatához, ennek ellenére a 9-11 év közötti gyermekek is aktívan használják ezen oldalakat. A felmérésben résztvevő cseh 9-11 év közötti gyermekek 38%-a, míg a szerb ugyanilyen korú gyermekek 45%-a használja napi rendszerességgel a különböző oldalakat.⁶⁷

Magyarországon a Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság megrendelésére készült EU Kids Online II.⁶⁸ elnevezésű kutatás részletezi a 13 évvel ezelőtti médiahasználat helyzetének tükrében az adatokat. A kutatás eredményei alapján többféle következtetést vonhatunk le. A tanulmány megállapítja, hogy a magyar gyerekek átlagosan 9 éves korukban kezdik el önállóan használni az internetet, azonban feltételezi, hogy az elkövetkezendő években ez az átlagos életkor még valamelyest csökkenni fog, és valahol 5-6 életévnél stabilizálódik.⁶⁹ Véleményem szerint a jelenlegi európai adatokat megfigyelve ezen korhatár nem változott, továbbra is a 9-16 éves korosztályt találták megfelelőnek a kutatás elvégzéséhez, fiatalabb korosztályról nem rendelkeznek adatokkal. A jelentés másik kulcsfontosságú megállapítása, hogy a 9-16 év közötti gyermekek közel 60%-a napi szinten használja az internetet és legalább kétharmaduk rendelkezik közösségi oldalon profillal. Az adatfelvétel idejében érvényben lévő adatvédelmi

⁶⁵ Uo. 28. o.

⁶⁶ Barzó Tímea – Czékmann Zsolt – Csák Csilla: „Gondolatok közttere” A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2021, 21. o.

⁶⁷ EU Kids Online 2020. survey results, 30. oldal, 16. sz. ábra. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-10Feb2020.pdf> (letöltve: 2024. 11. 08.).

⁶⁸ EU Kids Online II. jelentés https://nmhh.hu/dokumentum/3886/ITHAKA_EU_KIDS_Magyar_Jelentes_NMHH_Final_12.pdf (letöltve: 2024. 11. 07.).

⁶⁹ Uo. 3. o.

irányelv⁷⁰ azonban nem tartalmazott kifejezetten a gyermekek adataival összefüggő rendelkezéseket, míg az Európai Bizottság 2011-es jelentésében⁷¹ kiemelte a kiskorúak és emberi méltóságuk védelmének fontosságát az online térben és szorgalmazta a technológiai fejlődéssel való lépéstartást a szakpolitikák számára.

⁷⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról. Hatályát veszti a GDPR rendelet létrejöttének évében.

⁷¹ A Bizottság Jelentése a kiskorúak és az emberi méltóság védelmére vonatkozó 1998. szeptember 24-i tanácsi ajánlás, valamint az európai audiovizuális és online információs szolgáltatási ipar versenyképességével összefüggésben a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről és a válaszadás jogáról szóló, 2006. december 20-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás alkalmazásáról.

4. Közösségi média platformok használata és a jogszabályi környezet Magyarországon

A közösségi médiaplatformok⁷² használatának egyre nagyobb mértékű térnyerése alapjaiban változtatta meg az emberek és azon belül a gyermekek közti kommunikációt, a véleménynyilvánítás kereteit, továbbá azt, hogy az adott személy a magán- és családi életére vonatkozóan milyen tartalmakat oszt meg az ilyesfajta platformokon. Ezen új jelenség a jogi szabályozást is kihívás elé állította annak tükrében, hogy egy megfelelő, az adatok és az emberi méltóság védelmét szolgáló jogszabályrendszer kerüljön kialakításra. A közösségi médiaplatformok szabályozása tekintetében két külön csoportot különböztetünk meg: az állami szabályozás keretei, továbbá a platformokat és hálózatokat üzemeltető szolgáltatók által kialakított magánszabályozás.⁷³ Az állami szabályozás elsősorban az általánosan alkalmazandó, a nyilvános kommunikáció során felmerülő problémákra fókuszál, tehát nem specifikusan egy adott platformra vonatkozó szabályokat tartalmazza, melyek között a sajátosságok különbözőek lehetnek. A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény, a reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény és az adatvédelmi rendelet adja ezen szabályozási kör alapját.⁷⁴ A platformokat és hálózatokat üzemeltető szolgáltatók által kialakított magánszabályozás alapját a szabályzatok, irányelvek, felhasználási feltételek, általános szerződési feltételek és közösségi alapelvek adják.⁷⁵ Ezen dokumentumokat a szolgáltató határozza meg, tehát szűkebb körben értelmezve kijelenthető, hogy a szolgáltató oldaláról a jogi környezetet saját maga teremti meg, melyet az adott felhasználó a regisztráció időpontjában magára vonatkozóan kötelezőnek ismer el. Véleményem szerint a szolgáltató saját hatáskörében eljárva a szabályzatok módosítását gyorsabban és hatékonyabban kivitelezi, ugyanis a konkrét problémák általa hamarabb kerülhetnek megoldásra, mint az általánosan alkalmazandó nemzeti jogforrások tekintetében.

⁷² Angol kifejezésből eredően social media platformoknak is hívjuk őket.

⁷³ Barzó – Czékmann – Csák: i. m., 142. o.

⁷⁴ Uo. 143. o.

⁷⁵ Uo. 142. o.

A továbbiakban közelebbről és részletesebben vizsgálom az emberek között meglehetősen népszerű Tiktok és a META⁷⁶ csoportba tartozó Facebook közösségi platformok irányelveit, valamint azt, hogy azok milyen módon érvényesítik a gyermekek jogait a használatuk során és a gyermekeket milyen jogosultságokkal ruházzák fel az eddig felsorolt jogi környezettel összhangba állítva. A közösségi média platformokon érvényesül elsősorban az ún. „online nyilvánosság”,⁷⁷ így a szolgáltató köteles a saját szabályaiban meghatározni a véleménynyilvánítás keretein belül a szólásszabadságra vonatkozó kereteket, oly módon, hogy azok nem sérthetik más személyek méltóságát. Ez egy meglehetősen komplex kérdéskör, mellyel az Alkotmánybíróság is több ízben foglalkozott az elmúlt években. A 165/2011. (XII. 20.) AB határozat⁷⁸ részletesen elemzi az internetes kommunikáció szerepét és az addigi három pilléres szabályozási rendet (írott sajtó – elektronikus sajtó – telekommunikáció, hírközlés) egységes szabályozássá alakította át. Az egységesen kezelt és szabályozott médiatartalom gyűjtőfogalmába immár beletartoznak a nyomtatott és az internetes sajtótermékek is, amelyeket a tömegkommunikációban betöltött szerepük különböztet meg továbbá kiemeli, hogy az internet szerepe, mint kommunikációs csatorna, egyre szélesebb körben használandó.⁷⁹ A határozat széles körben foglalkozott a kiskorúakra vonatkozó olyan kérdésekkel, melyek elsősorban a szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődésüket súlyosan károsító tartalmakkal mutatnak összefüggéseket. Kimondja, hogy „a jogalkotó a kiskorúakra káros tartalmakat – a lineáris médiaszolgáltatásban megjelenő legszélsőségesebb esetek kivételével – önmagukban nem minősíti jogsértőnek, csupán közzétételük módját korlátozza akként, hogy a kiskorúak lehetőség szerint ne találkozzanak velük.” Ezen kijelentést a – már korábban tárgyalt – Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseivel magyarázza, amely elismeri a tömegtájékoztatási eszközök fontosságát annak érdekében, hogy a gyermek minél több hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és információs anyagokhoz jusson, azonban biztosítja azt is, hogy jólétükre ártalmas információk és anyagok elleni védelmet biztosítson.⁸⁰ Hangsúlyozza azt is, hogy a kiskorúak védelmének állami kötelezettsége túlmutat a sajtószabadság alapjogán. Az Alkotmánybíróság egy további, 19/2014. (V. 30.) AB határozata rögzíti azt, hogy az internet egy olyan terület, melyet a jogtól nem tudunk elválasztani, ugyanis az internetes kommunikáció

⁷⁶ A Meta egy globális technológiai vállalat, amelyet korábban Facebook, Inc. néven ismertünk. 2021 októberében a Facebook bejelentette, hogy új nevet vesz fel, és a jövőben Meta néven működik tovább. Magába foglalja többek között a Facebook, Instagram, Messenger és WhatsApp szolgáltatókat.

⁷⁷ Uo. 149. o.

⁷⁸ Hatályát veszttette 2013.03. 31-én.

⁷⁹ 165/2011. (XII. 20.) AB határozat <https://njt.hu/jogszabaly/2011-165-30-75> (letöltve: 2024. 11. 13.).

⁸⁰ Gyermekjogi Egyezmény 17. cikke.

során fellépő magatartások jogi szabályozás tárgyát képezhetik.⁸¹ Tárgyalja, hogy az új technológiák által nyújtott tereken és felületeken, valamint kommunikációs csatornákon, ezáltal az interneten zajló nyilvános kommunikációban érvényesítendő az Alaptörvényben rögzített alapvető jogok és kötelezettségek.⁸² Kiemeli azt is, hogy jelentős különbség van az internetes oldal üzemeltetője által szerkesztett, valamint a közösségi oldalak és a tisztán véleményoldalak között (például Facebook, blogok stb.). Az utóbbiaknak a célja az internetes közösségbe tartozók közötti eszmecsere, ami csak a közösségbe tartozók számára érhető el.⁸³

A közösségi média oldalak esetében kiemelt feladat ezen felül az emberi méltóság és a személyiségi jogok védelmének biztosítása. Az emberi méltóság védelme kiemelten védett alapjog, melyet az Alaptörvény is rögzít. Minden olyan magatartás, ami elmulasztja, vagy megtagadja az alapvető tisztelet megadását, amely az embert pusztán mivoltából megilleti, vagy esetlegesen megkérdőjelezi a jogosult emberi mivoltját már sértőnek minősül.⁸⁴ A felhasználók bejegyzésben, azaz posztban vagy hozzászólásban, másnéven kommentben, ezen túl fényképmegosztás keretein belül nyilváníthatnak véleményt, vagy oszthatják meg gondolataikat a világgal, de akár egymás tartalmait is megoszthatják a saját oldalukon. Azonban a rosszul megválasztott kifejezésekben, célzottan, vagy nem célzottan leírt szavaknak súlya van, amely az emberi méltóság megsértésének, mint alapjogsértésnek adhatja az alapját. A személyiségi jog megsértésének keretein belül meg kell különböztetni a képmással, hangfelvétellel való visszaélést, a jó hírnév és a becsület megsértését. A képmáshoz való jogot sérti más személy fényképének felhasználása, például, ha közléseünk egy fényképfelvételt a legutóbbi összejövetelről, amelyen olyan személy is szerepel, aki nem kívánt felkerülni az internetre. A személyes adatok védelme esetében meg kell említenünk, hogy az adatvédelmi törvény rendelkezése alapján alkalmazandó az, hogy személyes adatok csak az érintett beleegyezésével használhatóak fel. Ez megvalósítható azzal, ha valaki más nevében más személyes adatainak jogellenes felhasználásával készít fiókot. A Bán és Karika Ügyvédi Társulás szakértőjével, Dr. Parázsó Helgával, a www.jogaszvilag.hu által készített interjúból kiderül, hogy már 2017-ben is a személyiségi jogok megsértésére gyakran az interneten, azon belül is a Facebookon került sor,⁸⁵ amely számunkra a vizsgálódás tárgyát adja. Az Alkotmánybíróság a már említett 19/2014. (V. 30.) AB határozatában a közösségi oldalak

⁸¹ Barzó – Czékmann – Csák: i. m., 151. o.

⁸² 19/2014. (V. 30.) AB határozat

[https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A14H0019.AB&targetdate=&printTitle=19/2014.+\(V.+30.\)+AB+határozat&getdoc=1](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A14H0019.AB&targetdate=&printTitle=19/2014.+(V.+30.)+AB+határozat&getdoc=1) (letöltve: 2024. 11. 13.).

⁸³ Uo.

⁸⁴ Barzó – Czékmann – Csák: i. m., 159. o.

⁸⁵ <https://jogaszvilag.hu/napi/szemelyisegi-jogsertesek-a-kozossegi-mediaban/> (letöltve: 2024. 11. 13.).

tekintetében a kommentelés kérdéskörével is részletesen foglalkozott, melynek alapját a Kúria kommentekkel összefüggő Pfv.IV.20.217/2012/5. számú ítélete adta, ami kimondta, hogy a közösségi platformon a profil létrehozója felelősséggel tartozik a saját oldalán megjelenő hozzászólások, kommentek tartalmáért⁸⁶ abban az esetben is, ha az jogsértő és ő nem szerzett róla tudomást. A Facebook profil fenntartójának azáltal, hogy teret biztosít a hozzászólásra, számolnia kell az esetlegesen jogsértő tartalom megosztásának lehetőségével is, a felelősség alól pedig nem mentesít, hogy az alperesnek nincs technikai lehetősége a komment moderálására.⁸⁷

Ez arra enged minket következtetni, hogy a közösségi média oldalak használata során minden regisztrált felhasználó felelősséggel tartozik az ott tanúsított magatartásáért és figyelemmel kell lennie a többi felhasználó előzőekben felsorolt jogaira.

4.1. A Facebook platform szabályainak vizsgálata a gyermeki jogok tükrében

A Facebook olyan közösségi hálózat, melynek elsődleges célja a kapcsolatépítés, kapcsolatfelvétel és annak fenntartása. A Facebook közösségen belüli szabályokat a közösségi alapelvek,⁸⁸ felhasználási feltételek és adatvédelmi szabályzat tartalmazza.

A közösségi alapelvek elkötelezettek amellet, egy biztonságos teret lehessen biztosítani a szabad véleménynyilvánításnak és önkifejezésnek a *hitelességet, biztonságot, adatvédelmet és méltóságot* szem előtt tartva.⁸⁹ Az alapelvek minden felhasználóra és tartalomtípusra egyformán vonatkoznak, valamint meghatározzák a nem engedélyezett tartalmak körét, azokat a tartalmakat, amelyekhez szabálybetartási célokból további információ vagy kontextus szükséges, valamint az olyan a tartalmakat, amelyeknél figyelmeztető képernyő megjelenítése szükséges, illetve azokat a tartalmakat, amelyek megtekintése a 18. életév betöltéséhez kötött.⁹⁰ A szabályok meghatározott témakörökkel összefüggésben alkalmazandók, mint például az erőszak és bűncselekmények, a biztonság, a kifogásolható tartalom, az integritás és hitelesség,

⁸⁶ A Kúria Pfv.IV.20.217/2012/5. számú ítélete.

⁸⁷ Mátyás Ferenc: Facebook: felelünk mások kommentjeiért? Jogászvilág, 2017, <https://jogaszvilag.hu/szakma/facebook-felelunk-masok-kommentjeiert/> (letöltve: 2024. 11. 13.).

⁸⁸ 2024. november 12-ig közösségi irányelvek néven találhattuk meg őket, a változás azonban a tartalmi jelentést nem érinti, szimplán a könnyebb megtalálhatóság érdekében került rá sor. Ahogyan már említésre került a Meta csoport része a Facebookon kívül számos másik közösségi oldal is, mint például az Instagram, így a közösségi alapelveket ezek vonatkozásában is alkalmazni kell.

⁸⁹ Meta közösségi alapelvek, <https://transparency.meta.com/hu-hu/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%2F> (letöltve: 2024. 11. 16.).

⁹⁰ Uo.

a szellemi tulajdon tisztelete, valamint a tartalommal kapcsolatos kérések és döntések. A tartalommal kapcsolatos kérések menüpontja kifejezetten rendelkezik a kiskorúak fokozott védelméről, miszerint: a Facebook eltávolítja a kiskorú fiókját, ha erre vonatkozó kérés érkezik, továbbá hatósági kérésre a gyermekekkel szembeni nem szexuális jellegű visszaélést ábrázoló képek is eltávolításra kerülnek.⁹¹ Ezen felül eltávolításra kerülhet egy tartalom akkor is, ha egy kiskorú magánszemély azonosításának céljával hozták létre, a biztonságára veszélyt jelent, és ezt felhasználó, kormányzat, rendőrség vagy külső gyermekvédelmi szakértő kéri.⁹² A felhasználási feltételek elnevezésű dokumentum egy szigorú szabályt fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy a regisztráló felhasználóknak minimum el kell érniük a 13 éves korhatárt.⁹³ Ennél fiatalabb életkorú gyermekek nem használhatják a Facebook szolgáltatásait.⁹⁴ Azonban mit is értünk ezalatt? Az adatvédelmi szabályok számos intézkedést rögzítenek, kifejezetten a fiatalokra vonatkozóan. Kiskorú alatt kifejezetten a 18 év alatti személyeket érthetjük, akikkel szemben a platform az adatkezelés során elkötelezett amellett, hogy többek között „lehetővé tegyék a kiskorú személyek számára, hogy egyszerű és könnyen kezelhető módon használják a Meta-termékeket és kapcsolódjanak hozzájuk, továbbá, hogy olyan innovatív termék és funkciók kerüljenek kifejlesztésre, amelyek a kiskorú személyek számára lehetővé teszik, hogy kifejezzék magukat, kommunikáljanak, felfedezzék az érdeklődési körük szempontjából releváns információkat és közösségeket, illetve kapcsolatba lépjenek velük, közösséget építsenek, és használják azon eszközöket és funkciókat, amelyek a jóllétüket elősegítik.”⁹⁵ A Facebookon állapotfrissítést, fényképet, videót, vagy történetet lehet megosztani és kiválasztani, illetve szabályozni lehet, hogy azokhoz ki férhet hozzá. Ezenkívül még ki lehet választani azt is, hogy ki láthatja az ismerőslistát és azokat a bejegyzéseket, amelyeken a felhasználót megjelölték vagy amelyet a felhasználó közzétesz a saját oldalán. Ezek a beállítási lehetőségek a gyermekek számára is ugyanúgy elérhetők, mint a felnőtteknek,⁹⁶ ebből

⁹¹ Uo.

⁹² Uo.

⁹³ Meta felhasználási feltételei, <https://www.facebook.com/legal/terms> (letöltve: 2024. 11. 16.).

⁹⁴ Az index.hu 2023-ben publikált cikke alapján kiderült, hogy az USA-ban több ízben is bebizonyítható volt, hogy 13 éves életkor alatti gyermekek is rendelkeztek profillal a Meta környezetén belül. A Meta akkor elmondta, hogy szorgalmazza azt, hogy törvény írja elő a szülők hozzájárulását 16 év alatti gyermekük regisztrációjának tekintetében. Ezzel ellentétben az ausztrál kormány azon dolgozik, hogy a szolgáltatások kifejezetten 16 évesnél idősebb személyek számára legyen elérhető, hivatkozva a közösségi média káros hatásaira <https://index.hu/kulfold/2023/11/27/meta-facebook-gyerekek-felrevezetes/> <https://vasarnap.hu/2024/11/07/betiltanak-instagram-facebook-x-tiktok-hasznalat-gyerekeknek/> (letöltve: 2024. 11. 16.).

⁹⁵ Meta adatvédelmi szabályzat, https://www.facebook.com/privacy/policy/?section_id=0-WhatIsThePrivacy (letöltve: 2024. 11. 16.).

⁹⁶ Meta adatvédelmi központ, tizenévesekhez kapcsolódó támogatás és információforrások megtekintése, <https://www.facebook.com/privacy/guide/teens/> (letöltve: 2024. 11. 16.).

következik az, hogy a gyermekek önrendelkezési jogával összefüggésben Facebook platformon megosztható tartalmak köre az előzőekben felsoroltakra terjed ki. Azonban fontos kiemelni, hogy a Facebook törvényes képviselőknek ellenőrzési lehetőséget biztosít abban a tekintetben, hogy a Messenger és Facebook platformok a megfelelő élményeket nyújtják a gyermek számára. A felügyeleti eszközök⁹⁷ biztosítják azt, hogy a szülő a saját fiókjával összekapcsolva hozzáférjen bizonyos információkhoz gyermekének használati élményével összefüggésben: információkat ad arról, hogy mennyi időt tölt a tizenéves gyermek a Facebook és a Messenger használatával, továbbá beállíthatóak ún. „ütemezett szünetek” az online töltött idő vonatkozásában. Ezen túl megnézhetőek a gyermek ismerősei és Messenger-kapcsolatai, a letiltott kontaktok, az üzenetküldési beállítások, továbbá a tartalommal kapcsolatos és az adatvédelmi beállítások. A rendszer ezen felül listázza a beállítások változását, vagy éppen az új kontaktok hozzáadását, mindezt a Családi Központ menü keretein belül.⁹⁸ Az ilyen beállítási lehetőségek biztosítása nagyon fontos tényezők a gyermek személyes adatainak megvédése érdekében. A Facebook számos további olyan szabályt is kidolgozott, amelyek kifejezetten a biztonságos tartalmegosztást és jólétet szolgálják. Az *emlékeztetők*, amivel a felhasználók jelezhetik maguknak, hogy már több időt töltöttek az alkalmazásban, mint amilyen keretet megszabtak maguknak, ezáltal megjelenik egy javaslat, hogy egy szünet tartásának megfontolása javasolt.⁹⁹ A *kedvelések elrejtése funkció* lehetőséget ad az Instagramon és a Facebookon a kedvelések számának elrejtésére a hír- vagy képfolyamban és a bejegyzéseknél, hogy mások ne láthassák, mennyi kedvelést kap egy adott bejegyzés, az üzenetek kezelése esetében a Messengerben is lehetőség van figyelmen kívül hagyni egy beszélgetést, és automatikusan eltávolítani a Bejövő üzenetek mappából az üzenet küldőjének tiltása nélkül, így módon egyszerűbb kiszűrni a beszélgetőpartnereket. A *hozzászólók korlátozásának funkciója* elsősorban arra fókuszál, hogy meghatározásra kerüljön a bejegyzéshez hozzászólást fűzhető személyek köre, ezzel is elkerülve a sértő kommenteket.¹⁰⁰ Az *ismerősnek jelölés és ismerős törlése* funkció keretében kiteljesedhet az önrendelkezési jog arra vonatkozóan, hogy milyen személyi kört szeretnénk az ismerőseink között látni, azonban lehetőség van megszakítani is a kapcsolatot törlésen keresztül, amit azonban a rendszer nem jelez a másik fél számára. A *letiltás* intézménye azt jelenti, hogy az ismerős törlésre kerül és nem kezdeményezhet veled

⁹⁷ Meta családi központ, <https://familycenter.meta.com/our-products/facebook-messenger/> (letöltve: 2024. 11. 16.).

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ Meta biztonsági központ, a fiatalok jóléte, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/audiences/youth/health-well-being/ (letöltve: 2024. 11. 16.).

¹⁰⁰ Meta biztonsági központ, a biztonság megóvása, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/topics/safety-basics/tools/stay-safe/ (letöltve: 2024. 11. 16.).

beszélgetést a Messengerben vagy a Facebook-chatben, és nem látja a profil bejegyzéseit, ezáltal is elősegítve azt, hogy kényszerűen személy ne tudjon kapcsolatba lépni a felhasználóval. A *megosztott tartalmak célközönségét* is meg lehet határozni annak érdekében, hogy a tartalmak ne legyenek mindenki számára hozzáférhetőek: mindenki, csak az ismerősök, vagy akár egyéni célközönség számára elérhető módon.¹⁰¹ Ezen felül a felhasználók számára biztosítottak olyan eszközök is, amellyel kezelhetővé válik a *megjelölt tartalmak idővonalon való megjelenítése*. Ez csupán annyit jelent, hogy akkor jelennek meg a bejegyzések az idővonalon a Facebook tekintetében, ha a felhasználó engedélyezte és utólagosan jóváhagyta, ezzel is elkerülve a zaklatás bármely formáját.¹⁰²

Véleményem szerint a Facebookon alkalmazandó szabályok sokrétűen próbálják megközelíteni a platformon megjelenő problémákat, azonban a források szempontjából nagyon nehéz eligazodni a dokumentumok között, ugyanis számos utalás figyelhető meg az egyik szabályról a másikra. A gyermekek és fiatalok tekintetében alkalmaz speciális szabályokat, különös a védelmük tekintetében, azonban a szabályanyag általános része minden életkorú felhasználóra alkalmazható. A szabályozás vizsgálatának alapján úgy gondolom, hogy egy további, olyan szabály kidolgozása lenne szükséges a Facebook tekintetében, amely biztosítani tudja azt, hogy az életkori szabály megfelelően betartásra kerülhessen. A probléma az, hogy bármely felhasználó nyilatkozhat hamisan az életkoráról, ebből következik, hogy egy gyermek a regisztráció érdekében akár idősebbnek is feltüntetheti magát a valódi életkoránál. A megoldást egy uniós szinten is alkalmazható jogszabályban látom, mely feltételként megfogalmazhatná azt, hogy az adott oldal üzemeltetője akár a személyi igazolványról való fénykép készítését is megkövetelhesse a regisztráló felhasználótól, ami által a születési dátuma egyértelműen beazonosítható lenne.

4.2. A TikTok platform irányelveinek vizsgálata a gyermeki jogok tükrében

A TikTok¹⁰³ egy olyan audiovizuális tartalmat megosztó videós közösségi platform, ahol a felhasználók pár másodperces klipeket tesznek közzé saját profiljukon, másnéven

¹⁰¹ Meta biztonsági központ, a jólétet elősegítő eszközök, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/topics/safety-basics/tools/wellbeing/ (letöltve: 2024. 11. 16.).

¹⁰² Uo.

¹⁰³ TikTok nemzetközi piacra lépésére 2017 végén és 2018 elején került sor, amikor is a kínai ByteDance nevű vállalat úgy döntött, hogy Kínán kívüli felhasználók számára is elérhetővé teszi az alkalmazás használatát.

csatornájukon keresztül.¹⁰⁴ A TikTokra, mint platformra és a felhasználókra vonatkozó szabályokat a közösségi irányelvek és közösségi alapelvek tartalmazzák, melyek magukban foglalnak kifejezetten a kiskorúak védelmére és jólétére vonatkozó rendelkezéseket is.

A TikTok platform közösségi irányelve kiemeli, hogy az oldal fő célja a kreativitás elősegítése, ahol a különböző felhasználók kapcsolatba léphetnek egymással országtól és földrészről függetlenül. Mindezek megteremtéséhez egy olyan biztonságos környezetre van szükség, ahol az irányelvek mindenkire egyformán vonatkoznak és annak érdekében, hogy az újonnan felmerülő problémákra hatékonyan tudjanak reagálni ezen irányelveket folyamatosan frissítik. A közösségi irányelvek tartalmazzák többek között a TikTokon engedélyezett tartalmakra és műveletekre vonatkozó szabályokat, valamint a For You feedben¹⁰⁵ (FYF) engedélyezett videókra vonatkozó előírásokat.¹⁰⁶ A TikTok nagy hangsúlyt fektet a kreatív tartalmak és kármegelőzés egyensúlyára, melyet három különböző biztonsági eljárás keretén belül valósít meg. Alkalmatlanként jelöli meg azokat a FYF-tartalmakat, amelyek nem felelnek meg az előírásoknak, továbbá eltávolítja a nem engedélyezett, valamint korlátozza a kiskorúak által megtekintésre nem alkalmas tartalmakat.¹⁰⁷ A közösségi alapelvek tekintetében összesen nyolc elvet listázhatunk, melyek szem előtt tartják az emberi jogokat és a biztonságot. A károkozás megelőzése, a szabad véleménynyilvánítás lehetővé tétele, az udvariasság elősegítése, a helyi kontextus tiszteletben tartása, az elfogadás támogatása, a magánélet védelme, az átláthatóság és következetesség biztosítása, valamint az igazságosság és méltányosság alapelvei¹⁰⁸ a kármegelőzés és az önkifejezés egyensúlyának megteremtése mellett az emberi méltóság tiszteletben tartásának és az intézkedéseink igazságosságának biztosításának témái köré épülnek. A dokumentum kiemeli, hogy azon esetben, amikor a saját alapelvei tekintetében anomália áll fent, akkor a kérdéses probléma megoldása érdekében gondos mérlegelést alkalmaznak a nemzetközi jogi keretek¹⁰⁹ és jogyakorlatok felhasználásával. Hogy mit is értenek pontosan ezen alapelvek alatt? A *károkozás megelőzése* tekintetében az egyéni fizikai, pszichológiai, pénzügyi és magánéleti, valamint a társadalmi károkat veszik alapul. A szabad véleménynyilvánítással való helyes egyensúly megteremtése

¹⁰⁴ Kiemelendő, hogy az Európai Unió Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010/13/EU irányelve (AVMS irányelv) 1. cikkének aa) pontja kimondja, hogy „audiovizuális médiaszolgáltatás” értelmezése alá esőnek kell tekinteni minden olyan szolgáltatást, ahol audiovizuális tartalom megosztása történik.

¹⁰⁵ A TikTok világában a For You Feed maga a kezdőoldal, ahol a felhasználó érdeklődési körének megfelelő tartalmakat dob fel az algoritmus a tartalomfogyasztási szokások alapján.

¹⁰⁶ TikTok közösségi irányelvek, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/hu/overview> (letöltve: 2024. 11. 14.).

¹⁰⁷ Uo.

¹⁰⁸ Uo.

¹⁰⁹ Többek között az ENSZ emberi jogokra vonatkozó alapelveit és a Gyermekjogi Egyezményt alkalmazzák.

érdekében csak szükséges esetben korlátoznak tartalmat, a szükségesség-aranyosság elve alapján úgy, hogy az intézkedés a lehető legkisebb mértékben érintse a szólásszabadságot. A *szabad véleménynyilvánítás* lehetővé teszi a platformon történő megosztást, míg az *udvariasság elősegítése* kritikus fontosságú ahhoz, hogy egy egészséges környezetet lehessen megteremteni. A *helyi kontextus tiszteletben tartása és az elfogadás támogatása* alatt azt kell értenünk, hogy a TikTok regionális szakértőkkel és helyi közösségekkel együttműködik annak érdekében, hogy az egyes régiókat érintő károkat felmérhessek, továbbá elősegítsék az irányelvek regionális alkalmazását, mindezt a nemzetközileg elismert emberi jogok alapvonalának fenntartása mellett, továbbá tiszteletben tartsák a különböző kultúrákat, identitásokat, megjelenéseket, nézőpontokat, érdeklődési köröket és tapasztalatokat.¹¹⁰ Az *átláthatóság és következetesség biztosítása* esetében arról beszélhetünk, hogy a felhasználók világos tájékoztatást kapnak az irányelvekről és gyakorlatokról, amelyek alkalmazása esetén a következetességre törekednek. A TikTok elkötelezett a pártatlanság mellett, a döntéseket bizonyítékok alapján hozza meg, továbbá értesítést küld a végrehajtási intézkedésekről, és lehetőséget biztosít a fellebbezésre, hogy az *igazságosság és méltányosság* alapelveknek való megfelelés érdekében.¹¹¹ A dolgozat témájához kapcsolódóan, számunkra az alapelvek közül a magánélet védelme a legfontosabb. A platform törekszik arra, hogy a felhasználók adatait minden módon megvédje, ne fedje fel a személyes adatokat, így megőrizve az intimitást a *magánélet* tekintetében.

A gyermekekre és a médiahasználatukra speciális szabályok vonatkoznak, amelyeket a közösségi irányelvek keretein belül egy külön témakör tárgyal „Kiskorúak biztonsága és jóléte” menüpont alatt. A 18 év alatti személyekre „fiatalkorúakként” vagy „kiskorúakként” hivatkozik a videómegosztó felület. A korhatárra vonatkozóan egy szigorú szabályt fogalmaz meg: minimum 13 életév¹¹² betöltése szükséges ahhoz, hogy egy adott személy fiókot tudjon létrehozni.¹¹³ Nagyon fontos a védelem biztosítása, ugyanis egy amerikai kutatás kimutatta, hogy csupán 260 videót kell megnézni ahhoz, hogy egy felhasználó TikTok-függővé váljon, ami különös hatással van a gyermekek mentális egészségére.¹¹⁴ Ezen felül fontos a valódi

¹¹⁰ TikTok közösségi irányelvek, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/hu/overview> (letöltve: 2024. 11. 14.).

¹¹¹ Uo.

¹¹² A Biztonsági Központ menü keretén belül kiemelésre kerül az, hogy az életkornak megfelelően van személyre szabva az egyes funkciókhoz való hozzáférés, például a privát üzenetek küldése. Úgy gondolom, hogy ezen intézkedés elősegíti a gyermekek megóvását, annak tekintetében, hogy ismeretlen személyek a fiókjukon keresztül csevegést kezdeményezhessenek az adott kiskorúval.

¹¹³ Uo.

¹¹⁴ https://hvg.hu/tudomany/20241015_tiktok-video-mentalis-lelki-egeszseg-fuggoseg?utm_term=Autofeeds&utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwY2xjawGj9RBleHRuA2FlbQIxMQABHZbFyCM9Qtj1Yu-

születési dátum megadása, ugyanis az ennél fiatalabb életkorú gyermekek regisztrációja a fiók letiltásának szankcióját vonja maga után, azonban, ahogy az előzőekben az alapelvek közt tárgyaltuk, a döntés elleni fellebbezés benyújtására lehetőség van.¹¹⁵ A 13 éves életkori határtól három esetben figyelhetünk meg eltérést: az Amerikai Egyesült Államokban 13 év alatt is,¹¹⁶ míg Dél-Koreában és Indonéziában 14 éves kortól válhat valaki felhasználóvá.¹¹⁷ Nagyon fontos kiemelni, hogy a TikTok nem engedélyezi semmilyen olyan tartalom közzétételét, amely a kiskorúakat pszichológiai, fizikai vagy fejlődési sérelem veszélyének teszi ki. A gyermekek számára történő biztonságos közösségi tér kialakításához hozzájárul az is, hogy a 18 éven alattiak számára biztosítottak a tartalomszűrési lehetőségek, az alapvető adatvédelmi beállításokkal összefüggésben korlátozások figyelhetők meg,¹¹⁸ továbbá a felhasználónak legalább 16 évesnek kell lennie ahhoz, hogy a tartalma jogosult legyen a FYF-en való megjelenésre és elérhető legyen akárki számára.¹¹⁹ Ezzel tehát a gyermekek önrendelkezési joga a tartalommegosztás vonatkozásában nem korlátozódik, az intézkedés kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy a tartalmi csak az ő általa kívánt célközönséghez jussanak el, másokhoz nem.

A közösségi irányelvek további, fontos rendelkezése az, hogy a fiatalok számára nem érhető el korlátlanul minden tartalom. A „korlátozott” besorolás alá eső tartalmak csak 18 év feletti felhasználók számára megengedettek, ezzel is biztosítva azt, hogy a közösségi média használata ne legyen káros hatással a gyermekek fejlődésére. Ilyen tartalom például a különféle étkezési zavarok és testképzavarok, a veszélyes tevékenység kihívások, a meztelenség és test

[CXF9g2V4RUeOfehnLoSkTJoKhQIRGIkA8zmKiVLVoCQ_aem_otyMF3tA1Kax9MB8fzIZbQ#Echobox=1729014385](https://www.tiktok.com/safety/hu-hu/guardians-guide) (letöltve: 2024. 11. 15.).

¹¹⁵ Uo.

¹¹⁶ Az USA-ban lehetőség van 13 éves kor alatt is használni a TikTok alkalmazását (elnevezése: TikTok for younger users), azonban ebben az esetben egy korlátozott felhasználói élményt nyújt a platform, melyhez tartozik egy különleges adatvédelmi tájékoztató és számos kiegészítő biztonsági intézkedések. Mivel az USA jogi környezete eltér az EU-ban alkalmazandó szabályoktól, így a fiatalabb életkorból adódó előnyök vagy hátrányok megállapítása jelen dolgozat keretein belül nem áll módomban, azonban kijelenthetem, hogy nem értek egyet vele.

¹¹⁷ TikTok Biztonsági Központ, Gondviselői Útmutató, <https://www.tiktok.com/safety/hu-hu/guardians-guide> (letöltve: 2024. 11. 14.).

¹¹⁸ A tizenévesekre külön vonatkozó adatvédelmi és biztonsági beállítások léteznek, melyek többek között kitérnek a fiókok privát állapotára, a videó letöltésekre és közvetlen üzenetküldésre. 13 és 15 éves kor között a fiók beállítása alaphelyzetben privát, tehát csak azok válhatnak követővé, akiket a felhasználó engedélyez, a videóletöltések tekintetében nincs engedélyezve, hogy a felhasználó videói letöltésre kerüljenek és a közvetlen üzenet küldés lehetőség sem elérhető. Ezen intézkedések mind a biztonságot szolgálják. A 16 és 17 éves kor közötti korosztály azonban nyilvános fiókot létrehozhat, videóik bárki számára letölthetőek, az üzenetküldés pedig ajánlott ismerősökre és ismerősökre van korlátozva. Ezen intézkedéseket a TikTok fiók és adatvédelmi beállítások menüpontja tartalmazza részletesebben.

¹¹⁹ TikTok közösségi irányelvek, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/hu/youth-safety> (letöltve: 2024. 11. 14.).

elfedése, a szexuálisan szuggesztív tartalom, a sokkoló és erőszakos tartalom, a szerencsejáték, valamint az alkohol, a dohánytermékek és a kábítószeres.¹²⁰

Véleményem szerint maga a TikTok közösségi irányelveit tartalmazó dokumentum egy logikusan felépített, az emberek méltóságát és jogait szem előtt tartó dokumentum, ahol a megértést és elsajátítást az is elősegíti, hogy számos helyen találhatunk visszautalást a dokumentum többi részére és elsődlegesen az alapelvekre. A gyermekekre vonatkozó speciális rendelkezések tekintetében egy olyan közegről beszélhetünk, ahol fontosnak tartom kiemelni, hogy az irányelvek gyakorlati megvalósítása ütközhet problémákba, ugyanis a TikTok esetében is megállapítható a szabályozás azon hiánya, hogy ténylegesen azonosítani lehessen a személy születési dátumát. Így egy olyan jogszabály létrehozása, amiről a Facebook esetében is szó esett indokolt lenne a jövőben ezzel összefüggésben. Az index.hu írása alapján 2024-ben több, mint egy tucat állam perelte be a TikTokot az USA-ban azért, mert állítják, hogy a platform károsítja a platformot napi szinte használó gyermekek mentális egészségét, akik napi szinten töltenek időt a rajta. Letitia James New York-i főügyész azt állítja, hogy országos szinten haltak és sérültek meg fiatalok az ún. „kihívások” teljesítése közben, vagy éppen szorongást éreztek, és a depresszió tüneteit mutatták.¹²¹ Ugyanebben az évben egy hasonló ügy kibontakozása figyelhető meg Európában is. Hét francia család nyújtott be keresetet, ugyanis két 15 éves gyermek a közösségi platform videóinak hatására öngyilkosságot követett el. Állításuk szerint a TikTok olyan tartalmakat is elérhetővé tett a fiatalok számára, amelynek a tárgya étkezési zavar és öngyilkosság köré épült, befolyásolva a mentális egészségüket. A TikTok vezérigazgatója az ügyben azt nyilatkozta, hogy kivizsgálják az esetet, ugyanis elsőszámú prioritásnak tartják a gyermekek védelmét.¹²² Ezen felül a szülőknek is nyomja a vállát felelősség abban a tekintetben, hogy a gyermeke regisztrál-e a platformra vagy sem. A TikTok egy olyan alkalmazás, amely „szülői felügyelet ajánlott” minősítés alá esik, így szülőként vagy gondviselőként külön elérhető a fiatalok felhasználókkal összefüggésben a Családi Biztonság funkció, ami lehetővé teszi a szülők, a gondviselők és a tizenévesek számára, hogy a biztonsági beállításokat egyéni igények alapján alakítsák ki.¹²³

¹²⁰ Uo.

¹²¹ https://index.hu/kulfold/2024/10/09/tiktok-fuggoseg-per-mentalis-egeszseg-tinedzser/?fbclid=IwY2xjawGj9LJleHRuA2FlbQIxmQABHcMhYO4MwRYLVV7eRXi691DAMK5qBMiQBBkItG0mz_57qX3fyUU8_ohCCQ_aem_ie15CmRvZMcs505oGKH9bg (letöltve: 2024. 11. 15.).

¹²² <https://index.hu/kulfold/2024/11/05/franciaorszag-tiktok-ongyilkossag-per-birosag/> (letöltve: 2024. 11. 15.).

¹²³ Biztonság a TikTokon, <https://support.tiktok.com/hu/safety-hc/account-and-user-safety/user-safety#7> (letöltve: 2024. 11. 14.).

5. Külföldi kitekintés: a német modell

Kutatásom részét képezte az eddig felsoroltakon felül az Európai Unió országainak vizsgálata is abban a tekintetben, hogy alkotmányai és a közösségi médiát meghatározó szabályai a gyermeki jogokat milyen módon értékelik. Jelen dolgozatban a német modellt és Németország jogi szabályozását szeretném bemutatni, ugyanis érdekesnek tartom az ún. „Jugendmedienschutz-Staatsvertrag” elnevezésű, kifejezetten a gyermekek médiahasználatára vonatkozó jogszabályt.

A Német Szövetségi Köztársaság egyik legfontosabb dokumentuma az Alaptörvény, mely 1949-ben lépett hatályba, azóta pedig számtalanszor módosításra került.¹²⁴ A gyermekek jogairól és a családról a 6. cikk rendelkezik, miszerint: „A házasság és család az állam különleges védelme alatt áll. A gyermekek gondozása és nevelése a szülők természetes joga és elsőrendű kötelessége. A nevelésre jogosultak akarata ellenére gyermekeket csak törvény alapján lehet a családtól elvonni, ha a nevelésre jogosultak kötelességüket nem teljesítik, vagy ha a gyermekek egyéb okokból az elhanyagolás veszélyének vannak kitéve. A törvényhozás a házasságon kívül született gyermekek testi és szellemi fejlődése és társadalmi helyzete tekintetében ugyanolyan feltételeket állapít meg, mint amelyek a házasságban született gyermekeket megilletik.”¹²⁵ Ezen túl az Alaptörvény az 5. cikk (1) lefekteti azt is, hogy „Mindenkinek joga van arra, hogy véleményét szóban, írásban és képben szabadon kifejezze és terjessze, valamint arra, hogy az általánosan hozzáférhető forrásokból akadálytalanul tájékozódjék”,¹²⁶ azonban egy további törvényi korlátot is meghatároz a (2) alapján, miszerint az általános törvények, az ifjúság védelmét szolgáló törvényes előírások korlátozzák ezen jogokat.¹²⁷ A mindenki megfogalmazás alanyi kategóriája a gyermekekre vonatkozóan is kiterjeszthető. Ebből látható, hogy a német alaptörvény a magyar Alaptörvényhez hasonlóan alkotmányos szinten biztosít védelmet a gyermekeknek és hangsúlyozza a család szerepét.

Németországban a médiában érvényesülő gyermekvédelmi szabályokat a már említett Jugendmedienschutz-Staatsvertrag¹²⁸ (rövidítése JMStV), másnéven az emberi méltóság és gyermekek védelméről szóló tartományközi szerződés tartalmazza, aminek célja, hogy

¹²⁴ *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, Wolters Kluwer, Budapest, 2016.

¹²⁵ Uo. 662. o.

¹²⁶ Uo.

¹²⁷ Uo.

¹²⁸ Német megnevezése: Staatsvertrag über den Schutz der Menschenwürde und den Jugendschutz in Rundfunk und Telemedien (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag - JMStV) Vom 13. September 2002.

egységes védelmet biztosítson a gyermekek és fiatalok számára az elektronikus információs és kommunikációs médiában megjelenő olyan tartalmakkal szemben, amelyek károsítják vagy veszélyeztetik fejlődésüket vagy oktatásukat, valamint védelmet nyújtson az elektronikus információs és kommunikációs médiában megjelenő olyan tartalmakkal szemben, amelyek sértik az emberi méltóságot vagy más, a büntető törvénykönyv által védett jogi érdekeket.¹²⁹ A törvénnyel összefüggésben a tagállamok által elfogadásra került az ún. Jugendschutzrichtlinien iránymutatás, másnéven a tartományi médiahatóságok közös iránymutatása az emberi méltóság és a fiatalkorúak védelmének biztosítása érdekében. Ezen szabályokon kívül a gyermekvédelem területén kiemelkedő jelentőségű a fiatalkorúak védelméről szóló törvény, azaz a Jugendschutzgesetz is.¹³⁰ A JMStV 3. § értelmében gyermek a 14. életévét be nem töltött személy, fiatalkorú a 14. életévét betöltött, de 18 év alatti személy.¹³¹ A szerződés egységes követelményeket állít fel az audiovizuális tartalmak esetében, hatálya az elektronikus információs és kommunikációs médiára (Informations- und Kommunikationsmedien), azaz a műsorszolgáltatásra (Rundfunk) és a telemédiára (Telemedien) terjed ki.¹³² Ebből látható, hogy a szabályozás ezen tartalmak esetében egyenlő mértékben alkalmazandó, generálklauzulákat fogalmaz meg és két típusát különbözteti meg a médiatartalmaknak: a megengedhetetlen tartalmakat¹³³ és a kiskorúak fejlődésére káros tartalmakat.¹³⁴ A JMStV vívmánya az, hogy szabályai által a tartományok között biztosított a médiában történő gyermekvédelem az elektronikus tartalmakra vonatkozóan. Székhely szerint illetékes gyermekvédelmi tartományi médiahatóságot állít fel a jogszabály, amelyeknek a hatásköre a JMStV-ben felsoroltak betartására terjed ki, ezzel is egyfajta biztonságos környezetet biztosítva.¹³⁵

A német jogban a média körébe a média-piacot, médiakultúrát és annak résztvevőire vonatkozó rendszert értjük, így ebben a vonatkozásban a gyermekeket is.¹³⁶ A korábban alkalmazandó 95/46/EK rendeletet az adatvédelem vonatkozásában felváltotta a már korábban

¹²⁹ <https://www.die-medienanstalten.de/service/rechtsgrundlagen/jugendmedienschutz-staatsvertrag/> (letöltve: 2024. 11. 19.).

¹³⁰ Polyák Gábor – Szőke Gergely: *Médiaszabályozás Németországban*. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet, Budapest, 2007. évi 6. szám, 40. o.
<https://btk.ppke.hu/storage/tinymce/uploads/old/uploads/articles/107738/file/Médiaszabályozás%20Németországban.pdf> (letöltve: 2024. 11. 19.).

¹³¹ <https://gesetze.berlin.de/bsbe/document/jlr-JMedienSchStVtrBErahmen> (letöltve: 2024. 11. 19.).

¹³² Kóczyán Sándor: *Gyermekevédelem a médiajogban*. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács Médiatudományi Intézete, 2014, 151. o.,
https://nmhh.hu/dokumentum/191956/koczian_sandor_gyermekevedelem_mediajog.pdf (letöltve: 2024. 11. 19.).

¹³³ JMStV 4. §.

¹³⁴ JMStV 5. §.

¹³⁵ Polyák – Szőke: i. m., 43. o.

<https://btk.ppke.hu/storage/tinymce/uploads/old/uploads/articles/107738/file/Médiaszabályozás%20Németországban.pdf> (letöltve: 2024. 11. 19.).

¹³⁶ Barzó – Czékman – Csák: i. m., 223. o.

tárgyalt GDPR rendelet,¹³⁷ így az abban foglalt, gyermekekre vonatkozó rendelkezések Németországban is alkalmazandóak, nemcsak Magyarországon, így ezt a továbbiakban a dolgozat ezen részében nem tárgyalom. Kiemelendő, hogy nemzeti és Európai Unió joganyag ütközése esetén az utóbbinak a primátusát kell szem előtt tartanunk. Megállapítható, hogy a közösségi média platformok tekintetében legyen az a Facebook vagy a WhatsApp, a közzétett tartalmak felhasználása abban az esetben jogszerű, ha ahhoz az érintett hozzájárult.¹³⁸ Ezen túl nagyon fontos kiemelni, hogy a jó hírnév és becsület, továbbá a magánélet védelme is fontos szerepet kap a német médiajogi szabályozáson keresztül. A Telemediengesetz, azaz a telemédiáról szóló törvény 10. § – az AB kommentekért való felelősségről szóló határozatához hasonlóan – a becsület védelmének tekintetében rendelkezik arról, hogy például a Facebook felelősséggel tartozik a felhasználói hozzászólásokért. A törvény itt abban tér el a magyar szabályozástól, hogy nem a felhasználót, hanem magát a Facebookot teszi felelőssé.¹³⁹

Véleményem szerint előnyös az, hogy egy külön törvény rendelkezik kifejezetten a gyermekekre vonatkozó médiajogi szabályozásról összhangban állva az Európai Unió szabályozással, ugyanis szélesebb körben ki tud térni a konkrét szabályozási tárggyal összefüggésben a részletkérdésekre, ami jelen esetben kifejezetten a közösségi médiát használó fiatalokat magában foglaló csoportot jelenti.

¹³⁷ Uo. 242. o.

¹³⁸ Uo.

¹³⁹ Uo. 240. o.

6. Összegző gondolatok

Milyen tartalommal tudjuk megtölteni az Alaptörvénybe foglalt jogokat egy dinamikusan változó, online térben? Tudjuk-e biztosítani az emberi méltósághoz való jog védelmét a gyermekek számára a közösségi médiában? Dolgozatom ezekre a kérdésekre fókuszálva készült el.

Véleményem szerint Magyarország a jelenlévő mind alapjogi vonatkozású, mind kifejezetten a közösségi médiára vonatkozó kérdésekben egy kidolgozott jogi környezetet biztosít a gyermekek számára. Nagyon fontos tényező, hogy a gyermekekre vonatkozó szabályokat az európai szabályozással összhangban hozták létre és egyes esetekben, például a GDPR rendelet esetében az Európai Unió joganyag irányadó mivoltát kell szem előtt tartanunk. Ahogyan említésre került, az önrendelkezési jog olyan kereteket biztosít, amivel a gyermek eldöntheti, hogy milyen tartalmakat oszt meg magáról a közösségi médiában, de azt is, hogy a számára elérhető tartalmak közül milyen tartalmakat kíván elérni. Az EU Kids Online felmérésének értékelése közben számos olyan adatra lettem figyelmes, ami azt bizonyítja számomra, hogy a gyermekek médiahasználata az elmúlt években egyre nagyobb népszerűsége tesz szert, az online töltött idő pedig folyamatosan növekszik. Elsőszámú *de lege ferenda* javaslatom arra irányul, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni olyan anyagok létrehozására és megosztására, ami a gyermekek számára elérhető annak érdekében, hogy ők is tisztában legyenek azzal, hogy mit is jelent tartalmat megosztani, és ezzel összefüggésben őket milyen jogok illetik meg.

A Facebook és a TikTok irányelveinek szabályai pontosan meghatározzák azokat a kereteket, amihez a felhasználóknak tartaniuk kell magukat és kifejezetten lényegretörőnek és a célt megfelelően szolgáló eszköznek tartom a korhatárhoz kötött regisztráció meglétét, ugyanis így a szülő számára is rálátást biztosít gyermeke online jelenlétére. Azonban úgy gondolom, hogy a dokumentumok egy gyermek számára nem feltétlenül átláthatóak és közérthetőek, ezen felül a tényleges életkorra vonatkozó ellenőrzési metódus hiányos, így második *de lege ferenda* javaslatom arra irányul, hogy akár nemzetközi, nem csak nemzeti szinten is szükség lenne egy olyan jogszabály létrehozására, ami előírja az ellenőrzési folyamatot azzal kapcsolatban, hogy a születési dátum és ezzel együtt a korhatári követelmény érvényre juthasson, például a személyi igazolvány feltöltésével, vagy egy szülő által aláírt nyilatkozattal, hogy hozzájárult a regisztrációhoz abban az esetben, ahol ez elvárt, esetlegesen bevonva magát a közösségi oldal szolgáltatóját is.

A nemzetközi kitekintés tekintetében röviden ismertettem Németországra vonatkozóan a médiaszabályozás kereteit, ugyanis az alapvető tudást kiegészíti az, ha az egyes országok közti esetleges hasonlóságokat vagy eltéréseket megismerjük, így a későbbiekben szívesen foglalkoznék majd ezzel sokkal részletesebben, mint ahogyan azt a jelenlegi dolgozatomban tettem. Ezen szabályozással összefüggésben a harmadik *de lege ferenda* javaslatom azt célozza meg, hogy Magyarországon is kerüljön kialakításra egy olyan jogszabály, ami szélesebb körben ki tud térni a konkrét szabályozási tárggyal összefüggésben a részletkérdésekre, jelen esetben kifejezetten a közösségi médiát használó fiatalokat magában foglaló csoportra.

Úgy gondolom, hogy a dolgozatom megírása során rengeteg lexikális tudással gazdagodtam a témában és rájöttem, hogy az újonnan felmerülő kérdések és problémák, valamint a folyamatosan változó szabályok következtében a jogalkotónak dinamikusan alkalmazkodnia kell a változásokhoz, azonban tekintettel kell lenni a jogrendszerre és szem előtt kell tartania a gyermekek jogait is.

Felhasznált források jegyzéke

1. Emberi Jogi Munkacsoport: *Emberi jogi kézikönyv*. Igazságügyi Minisztérium, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021. <https://emberijogok.kormany.hu/download/8/3c/03000/Emberi%20Jogi%20Kezikonyv.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).
2. Gulyás Attila – Kurunczi Gábor: *Alapjogi ismeretek*. Dialóg Campus kiadó, Budapest, 2017. <https://kti.uni-nke.hu/document/vtkk-uni-nke-hu/Gulyas%20Attila%20-%20Kurunczi%20Gabor%20-%20Alkotmanyjogi%20alapismeretek.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).
3. Somody Bernadette – Vissy Beatrix: *Az alapjogok védelme*. Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Alkotmányjog rovat, 2019. <https://ijoten.hu/uploads/az-alapjogok-vdelme.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).
4. 8/1990. (IV. 23.) AB határozat.
5. Árva Zsuzsanna: *Kommentár Magyarország Alaptörvényéhez*. Wolters Kluwer Kft., 2013.
6. Zakariás Kinga: *Az emberi méltósághoz való jog*. Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Alkotmányjog rovat, 2017. <https://ijoten.hu/uploads/az-emberi-meltosaghoz-valo-jog.pdf> (letöltve: 2024. 10. 21.).
7. 57/1991. (XI. 8.) AB határozat.
8. 183/B/1992. AB határozat.
9. 1/1994. (I. 7.) AB határozat.
10. Faix Nikoletta: *A gyermeki jogok kialakulása a nemzetközi jogban és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásuk*. *Eljárásjogi szemle*, 2016. évi 4. szám <https://eljarasjog.hu/2016-evfolyam/a-gyermeki-jogok-kialakulasa-a-nemzetkozi-jogban-es-az-igazsagszolgalattasra-gyakorolt-hatasuk/> (letöltve: 2024. 10. 26.).
11. Egyezmény a gyermekek jogairól. <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezmény-a-gyermekek-jogairól.pdf> (letöltve: 2024. 10. 26.).
12. Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához, <https://gyermekjogiegyezmeny.hu/wp-content/uploads/2020/04/18285-1.pdf> (letöltve: 2024. 10. 26.).
13. 1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> (letöltve: 2024. 10. 26.).
14. A magyar köztársaság alkotmánya.
15. Magyarország Alaptörvénye.

16. 3142/2013. (VII. 16.) számú AB határozat III. (26.).
17. A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.
18. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
19. Az Európai Unió Alapjogi Chartája.
20. Az Országgyűlés Hivatala: Információs önrendelkezési jog 2., *Infojegyzet*, 2018. évi 4. szám
https://www.parlament.hu/documents/10181/1479843/Infojegyzet_2018_4_informacios_onrendelkezes.pdf/fb66b8d9-9ffa-f640-cba5-11eb32140550 (letöltve: 2024. 11. 01.).
21. Általános adatvédelmi rendelet <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679> (letöltve: 2024. 11. 07.).
22. Gyengéné Nagy Márta: „Bennszülöttek a digitális dzsungelben” - a gyermek digitális önrendelkezési joga a gyermeki jogok oldaláról., *Családi jog*, 2024. évi 1. szám, 1. rész
<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8818729> (letöltve: 2024. 11. 01.).
23. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Beszámolója a 2017. évi tevékenységéről, B/19656, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Budapest, 2018. <https://www.naih.hu/files/NAIH-BESZAMOLO-2017-mid-res.pdf> (letöltve: 2024. 11. 01.).
24. Európai digitális jogok és elvek. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/digital-principles> (letöltve: 2024. 11. 01.).
25. Európai nyilatkozat a digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről.
26. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Beszámolója a 2018. évi tevékenységéről, B/4542, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Budapest 2019. <https://www.naih.hu/files/NAIH-BESZAMOLO-2017-mid-res.pdf> (letöltve: 2024. 11. 01.).
27. <http://globalkidsonline.net/eu-kids-online/> (letöltve: 2024. 11. 07.).
28. EU Kids Online II. jelentés
https://nmhh.hu/dokumentum/3886/ITHAKA_EU_KIDS_Magyar_Jelentes_NMHH_Final_1_2.pdf (letöltve: 2024. 11. 07.).
29. EU Kids Online 2020. survey results <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-10Feb2020.pdf> (letöltve: 2024. 11. 08.).
30. Barzó Tímea – Czékmann Zsolt – Csák Csilla: „Gondolatok köztere” A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2021.

31. 165/2011. (XII. 20.) AB határozat <https://njt.hu/jogszabaly/2011-165-30-75> (letöltve: 2024. 11. 13.).
32. 19/2014. (V. 30.) AB határozat [https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A14H0019.AB&targetdate=&printTitle=19/2014.+\(V.+30.\)+AB+határozat&getdoc=1](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A14H0019.AB&targetdate=&printTitle=19/2014.+(V.+30.)+AB+határozat&getdoc=1) (letöltve: 2024. 11. 13.).
33. <https://jogaszvilag.hu/napi/szemelyisegi-jogsertesek-a-kozossegi-mediaban/> (letöltve: 2024. 11. 13.).
34. A Kúria Pfv.IV.20.217/2012/5. számú ítélete.
35. Mátyás Ferenc: Facebook: felelünk mások kommentjeiért? Jogászvilág, 2017. <https://jogaszvilag.hu/szakma/facebook-felelunk-masok-kommentjeiert/> (letöltve: 2024. 11. 13.).
36. Meta közösségi alapelvek, <https://transparency.meta.com/hu-hu/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%2F> (letöltve: 2024. 11. 16.).
37. Meta felhasználási feltételei, <https://www.facebook.com/legal/terms> (letöltve: 2024. 11. 16.).
38. <https://index.hu/kulfold/2023/11/27/meta-facebook-gyerekek-felrevezetes/> (letöltve: 2024. 11. 16.).
39. <https://vasarnap.hu/2024/11/07/betiltanak-instagram-facebook-x-tiktok-hasznalat-at-gyerekeknek/> (letöltve: 2024. 11. 16.).
40. Meta adatvédelmi szabályzat, https://www.facebook.com/privacy/policy/?section_id=0-WhatIsThePrivacy (letöltve: 2024. 11. 16.).
41. Meta adatvédelmi központ, tizenévesekhez kapcsolódó támogatás és információforrások megtekintése, <https://www.facebook.com/privacy/guide/teens/> (letöltve: 2024. 11. 16.).
42. Meta családi központ, <https://familycenter.meta.com/our-products/facebook-messenger/> (letöltve: 2024. 11. 16.).
43. Meta biztonsági központ, a fiatalok jóléte, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/audiences/youth/health-well-being/ (letöltve: 2024. 11. 16.).
44. Meta biztonsági központ, a biztonság megóvása, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/topics/safety-basics/tools/stay-safe/ (letöltve: 2024. 11. 16.).
45. Meta biztonsági központ, a jólétet elősegítő eszközök, https://about.meta.com/hu_HU/actions/safety/topics/safety-basics/tools/wellbeing/ (letöltve: 2024. 11. 16.).

46. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010/13/EU irányelve (AVMS irányelv).
47. TikTok közösségi irányelvek, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/hu/overview> (letöltve: 2024. 11. 14.).
48. https://hvg.hu/tudomany/20241015_tiktok-video-mentalis-lelki-egeszseg-fuggoseg?utm_term=Autofeed&utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwY2xjawGj9RBleHRuA2FlbQIxMQABHZbFyCM9Qtj1Yu-CXF9g2V4RUeOfehnLoSkTJoKhQIRGIkA8zmKiVLVoCQ_aem_otyMF3tA1Kax9MB8fzIZbQ#Echobox=1729014385 (letöltve: 2024. 11. 15.).
49. TikTok Biztonsági Központ, Gondviselői Útmutató, <https://www.tiktok.com/safety/hu-hu/guardians-guide> (letöltve: 2024. 11. 14.).
50. https://index.hu/kulfold/2024/10/09/tiktok-fuggoseg-per-mentalis-egeszseg-tinedzser/?fbclid=IwY2xjawGj9LJleHRuA2FlbQIxMQABHcMhYO4MwRYLVV7eRXi691DAMK5qBMiQBBkItG0mz_57qX3fyUU8_ohCCQ_aem_ie15CmRvZMc505oGKH9bg (letöltve: 2024. 11. 15.).
51. <https://index.hu/kulfold/2024/11/05/franciaorszag-tiktok-ongyilkossag-per-birosag/> (letöltve: 2024. 11. 15.).
52. Biztonság a TikTokon, <https://support.tiktok.com/hu/safety-hc/account-and-user-safety/user-safety#7> (letöltve: 2024. 11. 14.).
53. *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, Wolters Kluwer, Budapest, 2016.
54. <https://www.die-medienanstalten.de/service/rechtsgrundlagen/jugendmedienschutz-staatsvertrag/> (letöltve: 2024. 11. 19.).
55. Polyák Gábor – Szőke Gergely: *Médiaszabályozás Németországban*. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet, Budapest, 2007. évi 6. szám <https://btk.ppke.hu/storage/tinymce/uploads/old/uploads/articles/107738/file/Médiaszabályozás%20Németországban.pdf> (letöltve: 2024. 11. 19.).
56. <https://gesetze.berlin.de/bsbe/document/jlr-JMedienSchStVtrBErahmen> (letöltve: 2024. 11. 19.).
57. Kóczián Sándor: *Gyermekevédelem a médiajogban*. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács Médiatudományi Intézete, 2014. https://nmhh.hu/dokumentum/191956/koczian_sandor_gyermekevedelem_mediajog.pdf (letöltve: 2024. 11. 19.).

Felhasznált ábrák jegyzéke

1. ábra: a gyermekek napi szintű médiahasználatának percekre történő lebontása
2. ábra: a napi szintű internethasználat korosztályokra történő lebontása
3. ábra: a közösségi média platformok használatának gyakorisága a gyermekek körében